

מילון הראיה

א

אב - הנושא המוליד, המחולל את התולדות [ר"מ קיז].

אב - המקים את הבית, המדריך את התולדות, המאיר את ארחות חייהם בהשפעתו הרוחנית [שם קיה].

אב - הרועה הנאמן. מדריך, העומד במעלות נפשו הרבה יותר גבוה מהמעלה של הצעירות של הבנים¹, הצריכה לקבל את השפעתו² [עפ"י ע"ר ב סה].

אבנט - מכוון בתור אמצעי, בין החלק העליון מקום הכחות הנפשיים, לבין החלק התחתון שבגוף, מקום הכחות הגופניים השפלים, שמורה אמנם על היחש החזק שיש לכחות השפלים אל הכחות הנפשיים, עד שהקדושה³ המעלה את הנטיות הנפשיות, פועלת להגביל יפה את סדרי הפעולות הטבעיות לצד המעלה והקדושה [ע"א ג ב ד].

ע"ע חגורה, יסוד הויתרה.

אבר - **אבר הכנף**⁴ - הכח הפנימי המניע את העפיפה [עפ"י ע"א ב ח יב].

אגרת רב שרירא גאון - מסמך-היסוד לסדר ההשתלשלות של כל התורה-שבעל-פה⁵, שהוא כמגדל בנוי לתלפיות של היהדות, עליו תלוי כל שלטי הגבורים במלחמתה של תורה ואמת דורותיה. בסיס האמונים לחתימת תורת אמת של "חיי עולם הנטועים בתוכנו"⁶ מאז היותנו לעם ד' אלהינו, בקבלת מתנתה, ונמשכים לו באחרית חתימת התלמוד עם המשך דבריהם של הגאונים⁷ מוסרי ענינו [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג) מט, נא].

אד - ענן [ר"מ קיה].

אד - לישנא דתברא [ר"מ קיה].

"אדם" - כנוי לגויה. ציור האדם השפל והנבזה על שם האדמה אשר לוקח משם, להוראת היות חומרו שפל מאד, כי הוא המדרגה הפחותה מן הדצח"מ שהוא הדומם [עפ"י ע"א יבמות סג].

"אדם" - כנוי לנפש. ציור מדרגה גבוהה, כמו שכתוב "בצלם⁸ אלקים עשה את האדם", היינו מצד נשמתו⁹ הרוממה, אשר היא נאצלת מתחת כסא-הכבוד¹⁰, ועל שם "אדמה לעליון"¹¹ [עפ"י ע"א יבמות סג].

ע"ע "אנוש". ע"ע גבר. ע"ע איש.

אדם - נפש שכלית קשורה בחומר [ע"א ג ב קצט].

אדם - **צורת האדם** - המחשבה-העליונה¹² העושה את האדם לאדם, התורה¹³ [ע"א ד ט יז].

צורת האדם הפנימית - שכלו ומוסרו [פנ' א].

אדם - **כחו הרוחני** - ע' במדור נפשיות, רוח, הכח הרוחני (של האדם).

אדם - **סגולת האדם**¹⁴ - מציינת את רוממותו הבאה בעקב שפלותו - יצור מושפל עד עמקי החומר, ועם זה כונס בקרבו את כל סגולת ההויה הרוחנית המלאה. שדוקא בהשתפלותו אל המורד הארצי הרי הוא רוכס את כל ההויה מראש היש עד סופו [ע"א ד ט קה].

אדם - **נשמת האדם בכל חגויה השונים** - פרח רז עולם (של) החיבור הנעלה שממנו מתגלה הכבודות הארצית¹⁵ עם השאיפה השמימית המנצחתה, של שפעת החיים היציריים המשתפלת דרגה אחר דרגה, עד שיוצרת את החמריות¹⁶, עם המאור-העליון¹⁷, השפעה של הוית הישות, הרוחני, האצילי, השכלי, והמוסרי, הקדוש והמצוחצח [עפ"י א"ק ב תקכד].

1. ישעיה יד יד.

2. כונס בקרבו את כל סגולת ההויה וכו' - ש"ק קובץ א קעב: "האדם הוא תמצית מלאה שההויה כולה משתקפת בו".

והמלוכה האמיתית שהיא עומדת למעלה מכל שם³, מכל בטוי ומכל קריאה⁴, שהרי האפשרות אין לה קץ ותכלית, והיכולת אין לה גבול והגדרה. מלכות-אין-סוף⁵ במובן העליון, המלוכה-העליונה⁶ [ע"ר א מן].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אדון עולם"⁴.

אדריכל - פועל (את) הבנין [א"ק ב שנ].

אהבה - ההתייחסות הנאמנה, הישרה, ההגונה, המתאימה אל האמת המציאותית, מתוך שייכות נכונה וזיקה רצויה, הכרה מלאה ושלמה של המציאות, של הענין שהיא מתייחסת אליו [עפ"י ל"י ב רלד]. מצב גדלות, רוחני, אינטלקטואלי הכרתי נשמתי, שייכות חיונית, קישור התדבקות והזדהות, מתוך חכמה אמיתית והכרה אמיתית [עפ"י ש"י 63, 4-5].

אהבה - עדן החיים, התשוקה האלהית של העלאת נר החיים [מ"ר 24].

שלימות האהבה - השמחה הגמורה ואור הנפש, שעמה כל טוב ואושר ובה כלולים נועם החכמה וההשגה ואהבתה [ע"א א ד לו].

◊ האמונה⁷ והאהבה הן עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב⁸ [א' סט].

אהבה - **שמרי האהבה** - ע"ע תאוות.

אהבה - **עבודת אהבה** - זהירות בפרטי כל מצות ודקדוקי תורה מכח השפעת כללות התורה הדבקה בלב בחוזק והכרה ברורה [עפ"י א"ת ג ג].

עבודת ד' וכל מעגל טוב מאהבה - מידיעת הטוב⁹ הגנוז בהם [עפ"י ע"ר א רפן].

מהכרה אמיתית אל הטוב והשלימות [ע"ר א שז-ח (ע"א א ג לב)].

באהבה - בדרך חפץ פנימי והכרה עצמית [ל"ה 55].

כח העבודה מאהבה - ◊ אינו בא כי אם לפי מדת הידיעה הבאה בלימוד של קביעות ועשירות רבה במקצעות השונים של תורת המוסר¹⁰ והיראה¹¹, שאי אפשר כלל להמצא מבלעדי לימוד בסדר נכון, למגרס תחילה בבקאות מלמטה למעלה, ואחר כך למסבר בעומק עיון ודעה שלמה [ל"ה 188].

ע"ע עבודה מאהבה, עבודת ד' מאהבה ותלמוד תורה-לשמה.

אהבה אלהית - **האהבה האלהית העליונה**, המבוססת

יצירה שבה מתגלה האור ההייתי בכל עזו ותקפו. הכח המרכזי, שההויה חודרת באורה כולה אל הויתו, ומשלמת את תכונתה על ידו [פנק' ג של].

אדם - **תעודת האדם שנוצר בגללה**³ - להוסיף אור⁴ רצוני⁵ עליון⁶ בעזוז⁷ החיים הפרטיים, להעלותם⁸ אל עליו⁹ הכלל¹⁰, ולהוסיף בכלל זיו¹¹ צביוני חדש ע"י עושר הבא ממשפלים. (לעסוק בתורה-לשמה¹²) [א"ק א מד].

להשלים את מלכות-שמים¹³ > שהיא מופיעה בכל היש בהדר גאונה, והולכת היא ומשתפלת בהעולמים המעשיים, בתהומות מאד עמוקים, בירידות מאד חשוכים. < וברצונו הטוב והאיתן של האדם, שיצא אל הפועל בהיותו מתעלה להיות אוהז במשטר האלהי בהמון עולמים, > שבפליאות נוראות נתגלה ע"י הבהקת אורם של אדירי הקודש שבדורות הקדמונים, ויצא במלא יקרתו בהתגלות האלהית שבאור התורה¹⁴ ונשמת-ישראל¹⁵, הפרטית והכללית, בין כל עמי הארץ. < בכח חסון זה יתקן¹⁶ האדם ויעלה את החלק הירוד שבמלכות¹⁷ האצילות-האלהית¹⁸, שירדה להיות מנהגת עולמי עד, בצורתם המוקצבה. ובזה יקשור נזר ועטרה למלכות שדי בכל העולמים כולם, והמגמה היצירתית תצא אל הפועל בכל יפעת אידיאליה, מראשית המחשבה עד סוף המעשה וכולה אומרת כבוד¹⁹ [עפ"י קובץ ח קעב].

מגמת היצירה האנושית - הנשמה החושבת, ההוגה דעה, המציירת²⁰ ציורי קודש²¹ [א"ק ג שלד].

תעודת האדם - להיות משכיל ובן חורין, מתענג-על-ד'²² ומתעלס בידיעת האמת ושמה בכבוד²³ יוצר כל [עפ"י קבצ' א נח].

התפקיד האנושי - להיות איש חי מכיר ובעל השכלה [קובץ א קצה].

ע"ע חיי האדם. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, צלם אלהים, חותם צלם אלהים מוטבע באדם. ע"ע דמות האדם. ע' במדור אדם הראשון, תעודת האדם.

אדנות מוחלטת - היכולת²⁴ החפשית²⁵ האין-סופית, המצויה תמיד בפועל בגבורה-של-מעלה²⁶, היא האדנות המוחלטת

3. **תעודת האדם** - ע"ע ע"ר א קפא ד"ה מכלל ופרט וכלל. א"ק ב תקלד. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "תוספת".

4. ע' עטרת ראש להרד"ב, שער ראש השנה סי' ה.

מתק האהבה - רוחב הדעת^ו, והנועם אשר לעדן-העליון^ו [א"ק ג ראש דבר כט].

אהבת צור-העולמים^ו - זיו השכינה^ו, הכרה שכלית והרגשית, ללכת בדרכי-ד'^ו באהבת אמת והכרה עמוקה פנימית^ו [עפ"י ע"א ג ב נ].

זיקי אהבת אלהים - מציאת אור-ד' בעומק רגש, בתוכן דעה [א"ק ג ריא].

ע"ע אהבת ד'. ע"ע אהבת ד' העליונה. ע"ע יראת הגודל.

אהבה לעומת טוב - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

אהבה מינית - ע' במדור הנטייה המינית.

אהבה קדושה - **האהבה הקדושה** - אהבת-ד' וכל העולמים, אהבת כל היקום וכל היצור [א"ק ג רעט-רפ].

"אהבה רבה" - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

אהבת אור ד' - אהבת החיים של הצדיק-האמיתי^ו, >שאיננה כלל אותה הנטייה הגסה של אהבת החיים המרופדת בשכרון של נטיות החומר הגסים המצוי אצל רוב הבריות, כי אם < אהבת חיקוי לחסד-עליון^ו בעולמו, המתפשטת על פני כל היצור [קבצ' א קעד].

אהבת ד' - הרגשת השתוקקות תמיד לטוב^ו ולאמת^ו שהאדם מרגיש באמת בנקודת נשמתו הפנימית, >שהכל הוא בכלל טוב או בכלל אמת< [עפ"י קבצ' ב קלג].

(האהבה) מצד כבודו^ו וחסדיו^ו שעשה [מא"ה א פט].

גלויה היסודי של האמונה^ו הגדולה [נ"ה יא].

◊ **אהבת ד'** באה כשישים האדם לבבו להדמות לדרכי^ו השי"ת^ו, אז ע"י ההדמות תולד האהבה, וכפי רוב הדמיון יהי רוב האהבה [ע"א א ב לו (ע"ר ב קכג)].

◊ האהבה באה מצד השלמות שבנמצאים, שמצדה הם כולם נמצאים באמיתות מציאותו יתברך [ע"א ג ב קעא].

◊ דעת כל המציאות לאמתה לכל סעיפיה, כפי היכולת לאדם, >שמכלל דעת-ד'<. דעת הטבע לכל סעיפיו גיאוגרפיה והתכונה, הרפואה וחכמת הנפש, תכונות העמים וכל הנלוו להם, המביאים גם כן לאהבה-העליונה^ו הזכה בכללות האנושיות [עפ"י קבצ' ב קלא].

ע"ע אהבה אלהית. ע"ע יראת ד'. ע"ע בנספחות, מדור

בבשמי הדעה העליונה - ההרגשה הנשמטית היותר חודרת ופנימית, אשר בכנסת-ישראל^ו בכללותה, בנשמות אישיות היחידים, בחביון-עז^ו נשמת כללותה, ובכל אשר הרוח המשתפך בכל פלגות תולדותיה [ע"א ד ט פח].

אהבת-ד' אלהי-ישראל^ו, עצם החיים (בישראל), נשמת-האומה^ו ועצם חייה [אג' א מד].

אהבה אלהית - הנטייה היותר חפשית^ו ונצחית^ו של רוח החיים, שהופעתה באה מסקירת הגודל הבלתי מוקצב, של אור^ו הקודש^ו המקיף עולמי נצח ממעל לכל חק וקצב, שאור החסד^ו הנאמן^ו מתעלה שם, השופע ויורד בכל מלא חנו^ו, ממעל לכל חק ומשפט^ו, וכל פנות שהוא פונה הכל הוא רק לטובה^ו ולברכה^ו לאור ולחיים^ו, וכל מעשה וכל תנועה מחוללת אך נועם^ו והוד^ו קודש [עפ"י א"י כט, ע"ר א יד].

האהבה העליונה - אהבת-עולם^ו ואהבה-רבה^ו, אשר לישראל את ד' אלהיהם ואביהם-שבשמים^ו מלך-עולמים, הבוחר בעמו ומלמדו ומדריך^ו [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) צג].

האהבה⁵ - תכלית התעודה האנושית. ההכרה האמיתית כשמתגברת באדם כראוי, מכבוד-אל^ו הכללי, הנשקף מכל הדר^ו הבריאה וסדריה הגשמיים^ו והרוחניים^ו, בעבר, בהווה ובעתיד, >שגם זה האחרון מוצץ הוא יפה למי שמבקש ודורש-את-אלהים^ו באמת וחפץ שלם< אותה ההכרה כשהיא מתעצמת יפה באדם, רק היא מטבעת עליו את חותמו האמיתי, את אופיו הטבעי להקרא בשם אדם^ו. רק אז הוא מרגיש שהוא חי חיים נצחיים ומכובדים. >הוא מכיר כי הדרכים שהחיים מתגלים בהם, לפי ערכנו ביחש מצבנו החומרי, שונים המה, ובכל השינויים ההווים והעתידים לבבו בוטח-בשם-ד' אלהי עולם מחיה החיים וחי-העולמים<^ו מצב נפש כזה כשהוא מתאים גם כן לכל סדרי החיים הפנימיים, הנפשיים והגופניים, חי המשפחה והחברה, וכשהוא צועד בעוזו להיות גם כן מתפלש להיות המוסר הציבורי עומד על תילו ומכונו, אז הארץ מוכרחת להתמלא דעה, ותורת ד' היא נובעת ממעמקי הלב - כל אדם שומע קול ד' הקורא אליו ושש ושמח לעשות רצון קונו וחפץ צורו, שהוא צורו הפרטי וצור העולמים כולם; ומרגיש הוא אז, שהוא האדם, שואף את חייו יחד עם מקור-החיים^ו, וכל היצור כולו ניצב לו כאורגן שלם אדיר נחמד ואהוב, שהוא אחד מאבריו, המקבל מכולו ונותן לכולו, ויונק יחד עמו זיו חייו ממקור החיים [עפ"י ל"ה 149].

5. ההכרה האמיתית וכו', מכבוד-אל, הנשקף מהבריאה וכו', וכו' שומע קול ד' הקורא אליו וכו' ומרגיש שהוא וכו' שואף את חייו יחד עם מקור-החיים, וכל היצור כולו ניצב לו כאורגן שלם אדיר נחמד ואהוב, שהוא אחד מאבריו, המקבל מכולו ונותן לכולו, ויונק יחד עמו זיו חייו ממקור החיים - ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "מלכנו". ושם, "אבינו". ע"ע ע"ר א רמט, ד"ה ברוך. ושם, רפט ד"ה ברכנו. ושם ב ג ד"ה אמר ר' עקיבא. קבצ' ב קלו [87]. פנק' ב רד מט. ע"ע "שמע". ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, ברוך שם כבוד מלכותו. (את ההבחנה בעניין האיר לי רוני שיין).

מחקרים, אהבה ויראה.

אהבת ד' העליונה - אהבת השלמות המוחלטת והגמורה של סיבת⁶ הכל, מחולל כל ומחיה את כל [א"ק ב תמב].

אהבת ד' הבהירה - האהבה המרוממה והעדינה לאין-סוף⁷ [קובץ ה צה].

אהבת השי"ת - $\diamond$ בהכרת האמת של המציאות האלהית מצד עצמה, המקור לשמו-הגדול⁸ ב"ה [קבצ' א קלז].

אור אהבת ד' - עדן⁹ החיים, מגמת החיים, עצם החיים, בהירות החיים, ומעין חיי החיים, עליון מכל הגה, מכל רצון והסברה, מכל שאיפה פנימית¹⁰, ומכל הזרחה¹¹ יפעית¹², הכל בה, והכל ממנה [קובץ ו רמא].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, אהבה רבה. ע"ע אהבת שם ד'.

"אהבת חנם" - אהבה שגם כשיש במציאות דברים שכאילו מעכבים לה אעפ"כ תתגבר על כולם ותקבע-חנם [ל"י א קיג].

אהבה שאינה תלויה בדבר >אהבת ד' לישראל, ברית עולם< [ק"ת נה].

"אהבת חסד" - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

"אהבת חסד" - (לעומת "תורת חיים") - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

"אהבת עולם" - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל.

אהבת שם ד' - אהבת הלימוד והידיעה של מציאות השי"ת ודרכיו, וכל המכשירים המביאים לזה [קבצ' א קלז]. ע"ע אהבת ד'. ע"ע אהבת ד' העליונה.

אהבת תורה - ע' במדור תורה.

אוביקטיבי - חיצוני¹³ [עפ"י א"ק ג צג].

ע"ע סוביקטיבי.

אוהל - בית הדירה, העלול להיות מוכן למסעות, שמרשם בתוכן הרוחני העליון את העליות הנכספות. מסמן את היסוד המטלטל, את הצביון של ההכנה אשר לתנועה, שכונתה היא תמיד השתנות ועליה לצד האושר-העליון¹⁴, לקראת הזיו¹⁵ של מעלה [ע"ר א מג]. ע"ע משכן.

"אוהלי" לעומת "בית" - ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, "יושב בבית" לעומת "יושב אוהל".

אויב - מי שהשנאה (אצלו) בכח לא בפועל [מ"ש שכז].

מבקש רעה בציורו ונטיות הרוחנית [ע"ר א לד]. ע"ע קם להרע.

אולפן - לימוד >בתרגום< [ר"מ ב].

אומה - **טבע האומה, הרוחני והחומרי** - הטבע הפסיכולוגי של האומה, וטבע התולדה והמורשה של האבות והגזע, וטבע הגיאוגרפי של ארץ נחלתה [עפ"י קבצ' ב מה (ב"ר שכז-ז)].

אומה - **צורת¹⁶ האומה** - נשמתה ואורח חייה [עפ"י ע"א ד ה סא].

ע"ע עמים, הצד המהותי בחיי העמים.

אומה - **האומה (הישראלית) כולה בצרופה הכללי** - אם החיים שלנו. האופן הכללי של כל ישראל¹⁷ בתור גוש אחד, המחבר את כל האישים הפרטיים להיות לעם¹⁸ אחד, הכולל ג"כ את כל הדורות כולם בהערכה אחת [עפ"י א' עו, ע"ר ב פד]. ע"ע עם. ע"ע גוי.

אומה - **רוח האומה היחיד** - השאיפה אל הטוב האלהי המונח בטבע נשמתה [א' נב].

ע"ע רוח ישראל. ע"ע רוח ד'. ע' במדור תורה, תורה שבכתב, תורה שבכתב ברום תפארתה ותורה שבעל פה שניהם יחד.

אומה - **שכינת האומה** - רוח החיים של השאיפה האלהית המקושרת בתוכן הסגנון הצבורי של הצורה הלאומית [א' קו]. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "שושנה עליונה".

אומה - **ישראל** - כנסת-ישראל¹⁹ המוגבלת בגבול נחלת ישראל [א' מב].

מקום מנוחתה של האידיאה-האלהית²⁰ על המרחב ההיסטורי הכללי [א' קח].

אומה הישראלית - **התכלית הכללית של האומה הישראלית** - להודיע את שם-ד'²¹ בעולם כולו ע"י מציאותה והנהגתה [ל"ה 119 (פנק' ב עו)].

חטיבה²² אחת בעולם, המצויינת בתקוה לעצמה לא בשביל עצמה, כ"א בשביל הטוב הכללי, שהוא חן השכל הטוב, המוסר²³ והיושר²⁴ האמיתי, שא"א שיבנה כ"א ע"י תיקון-עולם-במלכות-שדי²⁵ [ע"ר א שפו (ע"א ב ט רצ)].

ע"ע ישראל, מהותם העצמית הנותנת להם את אופים המיוחד.

אומה כללית - תמצית²⁶ של המין האנושי הפועלת עליו בלי הרף בעיבוד צורתו²⁷ הרוחנית²⁸ [קובץ ה קצנ]. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, עם לבדד.

6. ע' א"ק ג שכד.

7. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אוביקטיבי סוביקטיבי. ושם, חיצון, עולם חיצון.

אור - ההרגשה הנפשית וההבנה של הידיעה [ע"א ב ט ככד].

אור - **אוצר האור** - חיי החיים העליונים, מקור כל החיים ושרש כל ההיות [ע"ר א סז].

אור - **האור הפנימי (של המושג מאורו של אלקים-חיים, צור ישעינו, לגדולי המשיגים)** - החיים האמיתיים שאין לנו מלה ליחסם, כמו שהם נמצאים במקור-החיים⁸ יתברך שמו [עפ"י ע"א ג ב נב].

אור אין סוף - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר. או במדור שמות כינויים ותארים אלהים.

אור אין סופי - **האור האין סופי** - ההארה האלהית⁹ המקיפה והממלאה את כל, את כל הנשמות¹⁰ ואת כל העולמים¹¹ [פנק' א שצט].

אור "אל עליון קונה שמים וארץ"¹² - החפץ-האלהי¹³, המהוה את היש כולו, המעמידו ומחיהו, הדוחפו לעילוייו בכל קומתו המעשיית והרוחנית מריש דרגין עד סופם. הנבואה-העליונה¹⁴ של פה אל פה אדבר בו, הנשפעת לנאמן¹⁵ בית¹⁶, להקים עדות ביעקב לעולמי עולמים, לקומם תבל ומלאה, בנשמת ד' יוצר כל [עפ"י ע"א ד ט טז].

אור אלהי - אור¹⁷ האמת¹⁸ הצדק¹⁹ והדעת²⁰ [ע"ה ככח]. זוהר²¹ גדול של שכל בהיר וחשק אדיר של רצון כביר מאד [א"ק ג רטז].

אור אלהי - **האור האלהי** - המגמה השעשועית²² הפנימית²³ של היצירה כולה, המזריחה²⁴ באור²⁵ יפעתה²⁶ על פני כל היקום, מחייה הפנימיים [א"ק ג קפח].

נועם אור אלוה נורא הוד - מקור הנעימות ומעין העדנים²⁷, אוצר ההופעות²⁸ ומקור מקורות החיים [ר"מ עו].

האור האלהי - מקור-החיים²⁹ ומקור כל העדן ורוממות כל אושר-עליון³⁰. אור חיי-החיים³¹ [עפ"י קבצ' א רטז (ג"ר 124)]. חיי החיים [ע"א ג ב רכו].

מקור החיים והשמחה³² [ע"א ג ב צט].

מקור האור האלהי - נחל עדנים שאין לו סוף, ומקור עדן נצחי לכל נשמת חיים, המהפך את הכל לאור-חיים³³. המאור הפנימי, הכח הכמוס האלהי שיש במגמת הוייתו של האומה בעולם, שהוא הסוד של כל ההויה כולה [עפ"י קבצ' א קעה].

אור אלהי עליון - המרחב של אין סוף לבהירות והשלמת חיי עולמים בעד הכל [ע"א ד ט סה].

ע"ע אור עליון. ע"ע אור ד'.³⁴ ע' במדור שמות כינויים ותארים

אוצר החיים - אורה-של-תורה³⁵ במקורה [ע"ר א קמז].

הצד העליון של התורה, היקר בעצמו מכל החיים כולם, **אוצר חיים** עליונים נעלים ונשאים מכל חיי זמן ועולם [ע"א ד ט ז]. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "אורייתא מבינה נפקת". ע' במדור תורה, תורה, שורש התורה.

אוצר הטוב - מקור חי-העולמים³⁶ [אג' א קי].

אוצר עליון - **האוצר העליון** - מקור הברכות³⁷ [א"ק א קיט].

אור - יסוד ואומץ המשכת החיים [עפ"י א"ק ב רצז (ע"ט טז)]. כל יסוד החיים, חיי החיים, זיום³⁸ ותפארתם³⁹ [עפ"י ע"א ד יא יג].

כח הרוחניות⁴⁰ של השכל הגדול, של החפץ הכביר, של המרץ הנשגב⁴¹ [מ"ר 296 (קבצ' ב עא)].

האור הגדול הכללי - שלמות החיים ובריאותם הנמשכת ממקור אמתם, המתגלה על ידי כל פרטיותם של דברי התורה, טיפולם וקליטתם, במלא כל הנפש ובכל תפוצות חדרה [א"ל מג].

ע"ע "אור החיים". ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אורות.

אור - **האור בעצם** - אור-חדש⁴² של תשובה-עליונה⁴³, המ"ט שערי⁴⁴ בינה⁴⁵ [ח"פ לב].

גילוי אמיתת המציאות המשוכללת בהופעת⁴⁶ הקרנת הזרחתה⁴⁷ [עפ"י פנק' א תרלו (ב"א ד יא)].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור, זוהר, זיו. ושם, אור, זיו, ברק.

אור - (**לעומת כלי**) - נשמתו הרוחנית של הכלי > שהוא לבושו המעשי החיצון < [עפ"י א' קנח].

התוכן (לעומת הסגנון) [ע"א ד יב ה].

החיים העצמיים של מחשבת ההויה (לעומת ההויה) [עפ"י ע"ר א כו, וא"ק ד ת (א"ה 1098)].

אצילות האלהות בתור נפש ההויה, (מבחינתה הפנימית), בדיבורים מצד הסתכלות השירית שברוח הקודש [עפ"י א"ק ב שמח].

משמעות עמוקה, תוכן רוחני⁴⁸ [פנק' א תרלו (שי' 6, 25)].

אור - (**לעומת חיים**) - דעה⁴⁹, רוח-הבטה [עפ"י א' יא].

'אור' לעומת 'מאור' - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

אור - כללות הרגשה וידיעת מציאות. ערך ההשגה⁵⁰ והרצון הגמור > כי מה שלמעלה מההשגה האנושית אין לקרות כ"א בשם חושך⁵¹ מצד ההעלם, וכשיש העלם לחושך של מעלה, נגבל בגדר השגה ונעשה **אור** < [עפ"י מא"ה ד כא-כב].

8. בראשית יד יט.

9. **אור אלהי, אור אלהים, אור ד', אור עליון** - בין מושגים אלה התקשתי למצוא הבדל, מכל מקום חולקו ההגדרות למחלקות שונות על פי המונחים

אלהים, אלהי, המקור האלהי.
אור אלהי - האור האלהי - נשמת-האומה° השרשית [א' קנח].
 הזיו° הטהור° הממלא נפשות טהורות [ע"א ג ב נ].
אור° אלהים - תעודת ההויה, מקור הנשמות°, מלא-כל°,
 רוח ישראל° המופשט [עפ"י א"ת יב א].
 אור החיים היותר יפים, היותר טהורים° היותר מאירים° [ע"א
 ד ו מ].
אור ד' - העליו° העליו°, שממעל למקור-החיים°, יסוד
 המרחב העליון של הזוהר° הבלתי מוגבל שכל עולמי-עולמים°
 אינם כדאיים לו, שהוא מובדל מכל אורות עולמים, שכל תכונה
 של אורה בהם הרי היא מכוונת לראות על ידה גופים חשכים,
 שבעצמם אינם מערך מהות האורה, אבל האור בעצמו איננו
 דבר נראה, כי לא נתגלה בעולם לפי מדתו הכח הרואה את
 מהות האור. אמנם **אור ד'** במעלת הרחבת אצילות° מקורו,
 הוא האור שאור נראה בו ועל ידו [עפ"י ע"ר א כא].
 אור האורים, שאי-אפשר לנו לבטאו ואיננו יכול להתלבש
 באותיות של שום מבטא גם לא של שום רעיון [א' קלא].
 מקור חיי-החיים° ב"ה [ע"ר א קנה].
 חיי-החיים°, היסוד העליון מקור חיי אור העולמים° [עפ"י א"ק
 ג צה].
 יסוד כל היש, ויותר מכל היש באין קץ [קובץ א תתיא].
 צרור-החיים° [שם רמ].
 אור האמת° [עפ"י ע"א ב ט קנא].
 אלהי עולם. הטהור°, הטוב-המוחלט°, האמת המזהרת, הנצח°
 בכל מלא הודו° [עפ"י א"ק א קפב].
אור ד' מחולל כל - זוהר האמת, הוד° אור-החיים°, שבמקור-
 הקודש° [עפ"י א"ק א ג (מ"ר 402)].
אור ד' וכבודו - הקודש-העליון [מ"ר 345].
אור ד' העליון - כולל הכל, ומקור הכל וחי כל [ע"ר א רח].
 ע"ע אור עליון. ע"ע אור אלהי.
אור ד' ממרומיו - היש-העליון°, הרוחניות° והטהור°
 המעולה [עפ"י א"ק ג רפן].
אור ד' - אור פני המלך המתנשא לכל לראש מעל כל ענין
 העולמות [ע"ר א רפט].
 הארת° היש האמיתי וזיו° החיים האלהיים [ע"א ד ט מז].
 הקדושה השרשית העצמית, המצואה בפועל, הוד° חיי
 הקודש°, המרום ונשא מכל שרעף ורעיון [עפ"י ע"ר א ט].
 הנס° המוחלט [ע"ר א מט].

אור חיים - אור קיום של הדר° נצח נצחים [א"ק ג נח].
אור חיים¹⁰ - דעה° ורצון°, רוח-הבטה ומציאות-מלאה° [עפ"י א' יא].

ע"ע "אור החיים". ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור וחיים.

אור תי-העולמים° - אור-עליון°, מקור מקורות, חיי החיים [קובץ ה צט].

אור תי-העולמים° - הענין-האלהי° [א' סו].
 הטוב-הכללי°, הטוב האלהי השורה בעולמות° כולם. נשמת-כל, האצילית, בהודה° וקדושתה° [עפ"י א"ש פרק ב].

החיים האלהיים ההולכים ושופעים, המחיים כל חי, השולחים אורם מרום גובהם עד שפל תחתיות ארץ, המתפשטים על אדם ועל בהמה יחד [עפ"י ע"ט י].

הרצון הכללי, הרצון העולמי [א"ק ג נ].

אור עליון - **האור העליון** - חיי ומקור שפעו, מחוללו ומהווה של העולם [עפ"י ע"א ד ט נב].

יסוד הכל ומקורו [קובץ א תרלו].

הזיו° האלהי°, יוצר כל [א"ק א קצב].

האור העליון שבהויה - העילוי° הרוחני° [קובץ א קסח].

האור העליון - זוהר° הצחצחות° של קדש-הקדשים° [א"ק ג רח].

מקור מקוריות כל חיים וכל יש [קובץ ה נ].

מקור מקורות, חיי החיים, אור חי העולמים [שם צט].

מקור החיים והעונג [שם כה].

בהירות חיים והויה מלאה זיו קדש°. החיים העליונים° ברום ערכם, בהופיעם ממכון הטוב° והעלוי° הנשגב° [עפ"י ע"ר א קצג].

לשד חי העולמים הזולף בחסדי אבות ממקור הברכה°, מיסוד עולם שהוא קודם ונעלה מכל הגבלה° וחוקיות מוטבעה [אג' ג נח].

האור העליון הבלתי מוגבל - המוסר° האלהי המוחלט [א"ת ד ד].

ע"ע אור אלהי. ע"ע אור ד'°. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אור אין סוף.

אור קודש¹¹ - טללי שפעת° חכמה° וציורים° עליונים°, נשגבים° ונעימים°, שהם משתפכים לתוך הנשמה°, מודיעים לה זיוים° עליונים, מנשאים אותה לרוממות° מעלה°, מקרבים לה את היש-העליון°, את הרוחניות° והטוהר° המעולה, את

אור הגלוי - **האור הגלוי**° - האור הנראה של אור-התורה° וחכמת ישראל כולה בקדושתה° וטהרתה°, בבינתה והכרתה, בכבודה וישרותה, בעושר סעיפיה בעומק הגיונותיה ובאומץ מגמותיה. תלמודה של תורה בכל הרחבתה והסתעפו(יו)תיה, בדעת וכשרון, ברגש חי וקדוש, וברצון אדיר וחסון° לחיות את אותם החיים הטהורים והקדושים אשר האור המלא הזה מתאר אותם לפנינו. (אור-הקודש-החבוי°) בהיותו מתקרב מאד אל מושגינו, אל צרכינו הזמניים, ואל מאויינו הלאומיים [מ"א"ה ג (מהדורת תשס"ד) כק, כקה].

ע"ע אור קודש חבו.

אור הדעת התחתון - **(לעומת אור-ד' העליון°)** - אור-הפנימי° המרוכז באוצר הדעת אשר לבן-אדם [ע"א ד ט כט].

אור ההשואה - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

אור החיים - מקור זיו° החיים [עפ"י א"ק ב שכט].

שאיפת הגדלת כחותיהם [ע"א ד ו מא].

ע"ע אור. ע"ע אור חיים.

אור החיים - אור-ד'°, זיו° החכמה° האלהית, ואור פני מלך חוטר מגזע ישי [ע"א ב ט קנב].

אור החיים העליונים - הנשגב-הכללי° [א"ק ג רפ].

אור העליון - היושר האמיתי, העצמיות והקדושה בביורה [קובץ ו רסט].

אור העתיד - הופעת° כבוד-ד'° בעולם [א"ק ב קפב].

אור הפנימי - **האור הפנימי (של המושג מאורו של אלקים-חיים, צור ישעינו, לגדולי המשיגים)** - ע"ע אור, האור הפנימי.

אור השכינה - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, שכינה.

אור התורה - ע' במדור תורה.

אורה של תורה - ע' שם.

אור חדש - ע"ע אור קודש.

"אור חדש" - אוצר חיים חדש ומלא רענונות°, נשמות-חדשות°, מלאות הופעת חיים גאיוניים, ממשלת עולמי-עולמים°, הפורחת ועולה, המשחקת בכל עת לפני הדר° אל° עליון, האצולות מזיו° החכמה° והגבורה° של מעלה [א"ק ג שסח].

10. **אור חיים** - לבירור ההבחנה בין "אור" ל"חיים", ע' הוד הקרח הנורא פרק א סי' ג, ד, ובעיקר בעמ' לו.

11. **אור קודש** - בא"ק ג רפו הנוסח הוא: אור חדש.

של עולם, עם המכשירים המוסריים והעיוניים הדרושים לזה
[עפ"י א"ה 913].

אורה אלהית - החפץ הציורי והמעשי, לשלטון של עליון
כל עז של צדק ואור [ע"ה קלב].
השלמות, המעשית והשכלית, הרגשית והתכונת, השלמות
במילואה [א"ק ב שעה].
אורה - שלמות בכל תיקונה. חיי קודש וטוהר [עפ"י שם רפז,
שכט].

האורה העליונה - גדולת החיים של הכרת האלהות האמיתית,
הכוללת את כל תענוגי הרוח וכל העדנים עמם ברום עוזם [קובץ
ז עו].

אורה חיצונית - נימוסים אנושיים טובים ויפים, תיקוני
מדינה וממלכה נוחים ונעימים. התקדמות, סדרים, פאר
ונעימות חיצונית הדורשים עמם חכמה מעשית רבה ללכת
קוממיות ולהיות גוי איתן מלא חכמה מעשית וכליל יופי [עפ"י
ע"א ג ב טז].
ע"ע אורה פנימית.

אורה פנימית - אורה-של-תורה, רוח-הקודש והנבואה,
ששופע בישראל ביחוד ממקום בית-המקדש יצאה האורה,
היא האורה-האלהית שמאירה בישראל לבדם ואין לזרים חלק
בו. כח הקדושה המיוחדת שהיא מעלה את ישראל למצב
רם ברוח קדושה ודעת-אלהים ודרכיו, שכולה אומרת כבוד-
אלהים [עפ"י ע"א ג ב טז].

ע"ע אורה חיצונית.

אורה רוחנית - **האורה הרוחנית** - הגבורה הגמורה המנצחת
את כל העולמים וכל כחותיהם [א' פד].

אורה שכלית - **האורה השכלית** - הדעות הקבועות וארחות
הדעה [ע"ר א קסח].

◊ **האורה השכלית** באה מרוב תורה ודעת, מהרבה שימוש-
של-חכמים, ומהרבה דעת העולם והחיים [א"ק א רמ].

אורה של תורה - ע' במדור תורה.

אורה של תורה - ע' במדור תורה, אור התורה.

"אורות" - **(עניינו של ספר אורות)** - שלמות גילוי אמתת קדושת
עצמיותם של ישראל וערכם האלהי העליון הנצחי [א' קפז].

אורות הקדש - החיים בחיים (ה) עליונים ברום עולמים
בצחצחות אידיאליהם, ספוגי קדש-קדשים [ע"ר א קפ].
ע"ע מוסר הקודש. ר' חכמת הקודש.

אור-ד'-ממרומיו [קובץ ו קנ].
ע"ע אור, האור בעצם.

אור קודש חבוי - האור הקדוש הגנוז, (ה)מקור האלהי
של התורה, החוסן של הנבואה, סגולתה של רוח-הקודש
והמחזה העליון. האור הגנוז של אור הנבואה ורוח הקודש.
מעין החיים של שורש התורה האלהית ומכון כל חזון ומראה
עליון. אור הקודש של חמדת עולמים הגנוזה, שורש התורה
האלהית ומקור הנבואה ורוח הקודש המיוחד לישראל [עפ"י
מא"ה ג (מהדורת תשס"ד) קכב-ה].

ע"ע אור הגלוי. ע' במדור אליליות ודתות, חושך חבוי.

אורגן - גוף חי, מסודר [רצ"ה א"ש ה הערה 1].

אורגניסמוס - הקישור העצמי שיש להגוף עם הנשמה [קובץ
ה קנה].

אורגניסמוס - **(האורגניות הכללית שביצירה כולה)** -
קישור ושילוב החלקים זה בזה בכל צומח ובכל חי ובאדם.
כל החלקים שביש (ה)צריכים זה לזה, ותהומות רבה והררי
עד (ש) הם זה בזה משולבים ומצורפים [עפ"י א"ק ב תיז].

חק האורגניות - היחש החי של השפעה ושל קבלה, (ה)הולך
והורו ומקיף את כל המצוי, את החומריות ואת הרוחניות, את
הפעולות, המנהגים, ההרגשות ואת המחשבות [ע"א ד ו מא].

"אורה" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אורה - **האורה** - העילוי הרוחני [עפ"י קובץ א קסח].

אורה - **אורה אלהית** - שלמות הכל, ושלמות העדן של מקור
הכל, שאין לנו שום מושג ממנה כי-אם מה שאנו חשים את
מציאותה ומתענגים מזיוה בכל עומק נפש רוח ונשמה [עפ"י
א"ק ג רצ, א' קיא].

הגודל והשיגוב האלהי [קובץ ו צ].

אורה - **אורה אלהית** - החוסן המלא, האור העליון, המון
החיים ומקור ימיהם [עפ"י אוה"ק ב תמז].

האורה האנושית בכללה המתגלה באורן-של-ישראל [א' א
מג].

האורה הכללית - המשך החיים הנובע מהתשוקה העליונה
והכללית של קרבת-אלהים [מ"ר 38].

אורה עליונה - אור חכמת כל עולמים [א' כט].

אורה - **האורה הכללית** - דעת היהדות בכל הדרת נשמתה
הפנימית, העולה מעומקה של תורה, ומאוצר ההרגשה
האלהית הבאה בהתמדת התלמוד והעיון בדברים שהם כבשונו

אוישר - (נשמתי) - תחושת הנשמה¹² את עדונה הגדול, את זיו¹³ חייה המלא עדני עד, מהמון זרמי חיי עולם וישות אדירה, השוטפים בקרבה פנימה, מנחת דשן קרבת¹⁴ אלהים-חיים¹⁵, ואור קדושתו המלאה על כל גדותיה [עפ"י ע"ר א קח-ט].

אוישר נעלה - קדושת החיים במוסר¹⁶ מדות טובות ודעת-אלקים¹⁷ [פנ' פה].

אוישר - שלמות אמיתית בדעת ובהנהגה [ע"א ג ב נה].
המצב המאוישר - המצב הנפשי¹⁸, שנועם¹⁹ ד', ועונג²⁰ אהבה²¹ ושיקוק עליון²² מופיע בתוך הנשמה²³ במצב של מנוחה וקביעות [א"ק ב תקח].

אוישר - קץ האוישר - שיהפך העונג²⁴ היותר חמרי ויותר מלוכלך בניוול לקודש²⁵ אידיאלי עליון [פנ' ג שלט].

אוישר העולם - השמחה²⁶ העדינה תולדתו של העדן²⁷ האצילי²⁸ הבא מההארה²⁹ של זיו³⁰ הרעיונות של עומק האמונה³¹, הרפודה באהבה-האלהית³² והדבקות³³ הגדולה והרחבה שזיו שדי³⁴ פרוש עליה [א"א 127].

תכלית האוישר - התכלית האידיאלית³⁵ האחרונה, שהיא עצת-ד'³⁶ וברכתו³⁷ לאדם ולעולם [ל"ה 158].
ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, שמחת ד' במעשיו.
אוישר עליון³⁸ - שיהיה "ד' אחד ושמו אחד"³⁹ [א' קס].
ע"ע תם.

"אות מן התורה"⁴⁰ - נשמה מישראל [עפ"י א"ת יא ב].

אותיות - כ"ב אתון⁴¹ - כלל ההנהגה [ג"ר 29].

אז - מורה על העבר, אבל לא רק בדרך פרזיז⁴², סיפור של מאורע שאינו מרותק עם רגשי הנפש והתפעלו(יו)תיה השיריות, כ"א באורח שירי, ומצב נפשי מרום [ר"מ קט].

אח - הקרוב היותר מקורב, המגובל בגבול האחדות [ר"מ קכ].

אחדות - האחדות - יחוד שלטון השי"ת⁴³ בהתחלת הסבות⁴⁴ הראשיות, המסבכות כל המון המעשים, שהן בערך השמים⁴⁵, ובגמר כל תכליתם, שהן בערך הארץ⁴⁶, ובכל האמצעים הרבים השונים ומסובכים, אשר ביניהם, שהם בערך ד'-רוחות⁴⁷ העולם, שכאילו מחברים את השמים עם הארץ [ע"ר א רמה].
אחדות ד' - הדעה היותר עליונה של מושג האלהות⁴⁸ [ל"ה 224].

אחדות הרוחנית - שם-ד'⁴⁹ אחד⁵⁰ השוכן בישראל⁵¹ [ע"א ב

"אורך ימים"⁵² - כל הימים⁵³ בעמדם בצביונם המלא, (בהיותם) בתוכן העליון⁵⁴, בקשר החיים עם הנצחיות⁵⁵ האלהית⁵⁶, (ששם) אין הזמן⁵⁷ עובר, הכל קיים, (כש)כל העשוי בהם עומד ומזהיר, ומשביע את הנשמה⁵⁸ זיו⁵⁹ וצחצחות⁶⁰ ושובע נעימות. מלוא הימים, (כאשר) הצירוף של כל השיגוב, שנעשה מכל פרטי החיים בטוהר⁶¹ קדושתם⁶², מתעלה בזיו ונהורא בהירה [עפ"י ע"ר ב עח].

באורך ימים כלולים הם כל הימים וכל ההשפעות⁶³, כל ההופעות⁶⁴ וכל ההזרחות⁶⁵, כל המדעים וכל ההרגשות, כל צדי ההסתכלות, וכל ארחות הדעה⁶⁶ [א"ק א סו].

"אורך ימים"⁶⁷ - (תאר למעלה שבמצוות כ"אורך ימינו" לעומת "חיינו") - התועלת המגיעה בשלמות הנשמה⁶⁸ במה שנעלם ואינו נרגש כלל אבל הוא מקנה לה קנין נשגב [ע"ר א תיב (פנ' ג רסח)].
ע"ע "חיים", תאר למעלה שבמצוות (לעומת אורך ימים).

אורך ימים - השלמת החיים היוצאת חוץ לגבול התעודה הפרטית. שמאריכים הם על המדה המוגבלת לפרטיות ויספיק האדם תעודת החיים בעד העתיד בעד דור יבוא [עפ"י ע"א ג נה (ח"פ מב)].

הנביעה של האורה⁶⁹ הרוחנית⁷⁰ המתגברת ועולה על ידי הברכה⁷¹ הפנימית של הנשמה⁷², שהיא באה ביחוד מהמקור של ההוקרה הפנימית והתוכית של הצד החיצוני המוכר בחכמה⁷³, שזהו התוכן הפרטי שבקניני הרוח, שהיא הכרה מפורדת לחלקים שונים, (העושה את) הימים מבורכים גם בפרטיותם [עפ"י שם ד יג ט].
ע"ע אורך שנים.

אורך שנים - האורה הכללית של השנים. תפיסת חיים העולה בצורה כללית, מפני הוקרת התוכן האצילי⁷⁴ של החכמה⁷⁵ (ה)מביאה נהרה אחדותית בנפש האדם, ודחיפת החיים היוצאת ממנה היא משאת נפש לתוכן ההכללה של החכמה בצורתה הבהירה והמקפת [עפ"י ע"א ד יג ט].
ע"ע אורך ימים.

אורן של צדיקים - האור⁷⁶ הרענן⁷⁷, שהקודש-העליון⁷⁸ חי במלא חפשו⁷⁹ הנאדר בתוכו [א"ק ג ק].

אוישר - האוישר - מקור המנוחה⁸⁰ והבטחה⁸¹ [ע"ר ב סד].

13. ברכת קריאת שמע שבערבית.

14. ע' מגלה עמוקות על ואתחנן אופן קצו. בית עולמים קלט: ד"ה תיקונא "נשמות ישראל הם אותיות התורה".

15. **כ"ב אותיות** - בביאור ס' קהלת לרמ"ד וואלי, עמ' קעד "א"ת, דהיינו כללות ההשפעה מא' ועד ת". ושם קעו: "בגין דאיהו עמודא דאמצעיאת, שהוא כלול מכל האורות, דהיינו מלת "את" שרומזת אל הכללות מא' ועד ת". ובבאורו לאיכה, עמ' קמא: "כי כ"ב אותיות הם רומזים אל הכללות כידוע".

ביכורים [ט].

אחדות - מגמה° אחת עשירה ואדירה, כוללת כל, וברוכה בכל - אור-החיים° היותר מאירים ויותר שלמים. המקור האחד של כל האידיאלים° היותר נשאים, שאנחנו מוצאים בנפשנו פנימה, שכל זמן שהם עולים° ומתבכרים, הם באים אליו [עפ"י ע"ה קנב].

התוכן של השאיפה היותר נאצלה השיכת לכל הנברא בהתאחד הכל למטרתו היותר עליונה [עפ"י ע"ר א קנט].
השאיפה ותגבורת חיל° החיים בהתרכזות עשירה של חטיבה כללית, בכל, וביחוד במציאות הרוחנית° והאידיאלית°, המתלבשת גם כן יפה בהחמרי° והריאלית בכל מלא עולמים° כולם [עפ"י מ"ר 16].

הכלליות° הקדושה° ברוממות קודש קדשה [ר"מ קסח].
יסוד האחדות-העליונה° - המציאות° ההיתית° המתגלה כחטיבה אחת [עפ"י א"ה 916].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אחד" (תאר כלפי מעלה). ע"ע יחוד ד' בעולם.

אחדות - **האחדות האלהית** - הרוח° האצילי° המקיף את כל הנטיות כולן ומאחדם עם כל המון הכוחות הגשמיים והרוחניים למטרה מוסרית° עליונה [עפ"י א"ק ג ש].

הטהרה° העליונה של הנקודה האמונית° [קצב ב נ].
אחדות אלהים - הטוב-העליון°, הטוב המגלה שאין כל רע° מצוי [פנק' ד עה].

אחדות - **האחדות המופעה בעולם** - מתבארת ע"י הקשור שיש בין המצוה° התורית° בכלל ההתגלות של דבר-ד' ו בין כל הסדר העולמי במערכי הטבע° וכל מוסדי ההויה כולם. זהו תוכן המברר את **האחדות האלהית° בעולם**, שהכל מתאים לתוכן אחד והכל מתקשר לאגודה אחדותית אחת [ע"ר א כה].
ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "יחוד תחתון". ע' בנספחות, מדור מחקרים, אחדות ויחוד.

אחדות - **האחדות העולמית** - הצד של השיווי שיש למצוא בהויה כולה, עד למעלה למעלה, לדימוי-הצורה-ליוצרה°. הגשמיים והרוחניים, הציור והשכל, השפל והנישא, הם כולם תואמים, מתאחדים ומוקשים [עפ"י ע"ט סז].

אחדות אין סופית - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, יחוד עליון. ושם, אור אין סוף.

אחדות עליונה - הדעת°, אוצר-החיים° אשר בנשמת חי-העולמים° [א"ק א קעד].

אושר° ותענוג°, למעלה מכל אחדות° ומכל צמצחות, שורש נשמתן° של צדיקים אשר עם המלך ישבו במלאכתו [שם ג מד].
הסוד העליון של האורה-האלהית° בראשית° התחלת הופעתה,

(אשר אין) יכולת בידי בן אדם להשכיל בכחו בשכלו ובאורה מדעו וחושיו, לצייר° בהויתו, איזה הערכה מסוד האחדות העליונה מלמעלה° למטה° [עפ"י ח"פ מה].

אחדות מוחלטת - אור הפשטות העליונה, יסוד העדן-העליון° [ר"מ קג].

מקור כל הקדושה°, מכון כל העונג° הנצחי, ובסיס כל השלמות ההולכת ומתעלה עדי-עד° [פנק' א תו].

מלא האחדות המוחלטת - מקור חיי כל החיים אור-אין-סוף°, אדון כל היש ומלא כל ההויה, מקור כל הרחמים ואב כל החסדים וכל גבורות נעם, כל פאר ויפעה וכל תפארת קדש, שומע תפלה° ומאזין עתירה, בלא קץ ותכלית [ע"ר א סה].

ע"ע יחוד ד' בעולם. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, תפארה.
אחדות שלמה - **האחדות השלמה** - קודש° ד', קדוש° ישראל° [א"ק ג ס].

אחור - צד הטפל שבכל דבר הוא אחוריו [ע"א א ב מג, פנק' ג ער].
ע"ע פנים.

אחור - הצד החיצוני°, שהוא הרבה כהה והרבה חלוש מהצד שהחיים הפנימיים של רוח-ד' אשר במלא עולמו יונקים ממנו [עפ"י מ"ר 249].
ע"ע פנים.

אחור - **ההנהגה האלהית שהיא לאחור** - ההנהגה שהיא לצד ההתחסרות [עפ"י ע"ר ב סז].
ע"ע פנים.

אחור ופנים במציאות הרוחניות - ע"ע פנים ואחור במציאות הרוחניות.

אחוריים - השגה° כללית סתומה, שאינה מתפרטת בפירוט האור בתכונה פרצופית°, כ"א מתבזקת בהתבזקות כללית כמראה האחוריים שאין בו פירוט זיו° הפנים בכל נתוח אבריו נושאי החושים העליונים [ר"מ קפ].

האחוריים של הפנים המחשביים - נחלים הנעשים מהאורים הגדולים המתפשטים מהפנים-המחשביים, נחלי חכמה מוקשבת, מחוללת אורה בינה והשכל לימודיים, המתלבשים בהמון התלמוד [עפ"י שם קפד].

ע"ע פנים, פנים מחשביים. ע' במדור משה, הראני נא את כבודך וגו'. ע' במדור תיאורים אלהיים, אחוריים, ראית אחוריים.

אחוריים - **מראה אחוריים** - ע' במדור תיאורים אלהיים.

"אחסנתין"¹⁶ - קשר הקדושה^ו שהוא ירושה מאבות שיש לאדם בענין עבודת-ד'° [עפ"י מא"ה ג קעה].
כח קדושת טבע הנפש שהיא מורשה לישראל [ה' רי].
ע"ע "עטרין".

אט - ההוראה להליכה בנחת [ר"מ קכ].

אידיאה - מין נשמה^ו, המשכת כח של צורה^ו רוחנית^ו, שיש לכל דבר שבעולם [עפ"י א"ל רמד].
הערך הרוחני האידיאלי של המציאות, פנימיות הדברים. מציאותיות רוחנית או הרוחניות המציאותית [שי' ב 304, 303].
מציאות התוכן הרוחני שהוא שורש המציאות [שם 39, 6-5].
שורש רוחני^ו, מציאות, שעומד ביסוד המציאות של כל דבר. מציאות רוחנית, שהיא מקור המציאות החומרית^ו [עפ"י מה"ה ג רטז].
"למהלך האידיאות" - יסודי עולם רוחניים, מחשבתיים, מציאותיים, שמופיעים במהלך הדורות של קורא הדורות [שם].
ר' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה.

אידיאה אלהית - הרעיון האלהי שההכנה אליו הנמצאת באיזה אופן גלוי או נסתר ישר או מעוות, בכל הלבבות של האנושיות, לכל פלגותיה, משפחותיה וגוייה, ומחוללת דתות ורגשי-אמונה שונים סדרים ונמוסים [עפ"י א' קב].
סגנון המחשבה של הרעיון הרוחני^ו בהתבררותו ביותר, בגימור קויו הרשמיים ברוח האומנות אשר להסתוריה מבטא את **האידיאה האלהית** [עפ"י א' קב].
האידיאה האלהית בישראל - הנטיה הרוחנית של כנסת-ישראל^ו שהיא אורה ונשמתה של הנטיה הלאומית המעשית שלה [עפ"י א' קד, קנח].

אידיאה האלהית המוחלטת - השכינה-העליונה^ו [א' קיב].
הכשרון אל השכלול העליון והגמור המאיר את העולם כלו בכבודו [א' קה].
ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאה דתית - **האידיאה הדתית** - ההופעה^ו האלהית המוקטנת המיוחדת לצד הפרטיות [א' קי].
התוכן המוסרי^ו הבא בתור תולדה מהכרת האחדות האלהית בתור גורם למעמד מוסרי יפה לכל יחיד, המביאו לחיי נצח טובים. ולמעולים וחשובים ננעץ בו גם-כן התעוררות מוסרית אדירה לשמה, המתנוצצת מהעולם האלהי, >המתגלה יפה כשהשיקוע החומרי ודרישת ההנאה הגסה, אפילו בצדדיה הפנים והעדינים, המצוי בעולם האילילי המסוגל לו, סר מהם<

[עפ"י קבצ' ג קיד-קטו].
ע"ע דת.

אידיאה לאומית - תוכן הסגנון הצבורי של הצורה^ו הלאומית [עפ"י א' קו].

הנטיה הקבוצית שבצורה הלאומית [עפ"י שם קב-ג].
סגנון החיים הסדרניים של החברה בהתבררותו ביותר, בגימור קויו הרשמיים ברוח האומנות אשר להסתוריה מבטא את **האידיאה הלאומית** [עפ"י שם קב].
האידיאה הלאומית בישראל - הנטיה הלאומית המעשית שהיא לבושה החיצון של הנטיה הרוחנית של כנסת-ישראל^ו [עפ"י שם קנח].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאה לאומית¹⁷ - כנסת ישראל [שי' ב 235].
שכינת האומה [א' קו].

הלבוש של כנסת-ישראל, החודרת בעצמת חייה בכל פרט ופרט מישראל, ובכל מעשיו ותנועותיו, שיחיו ושיגיו, שאיפותיו וקניניו הפרטיים [עפ"י קובץ ו קמג].

אידיאה העליונה - **האידיאה העליונה** - הרצון^ו (רצון ד'°) הקדוש^ו והנשא [א"ק א קמב].

אידיאל - המשך של האידיאה^ו [שי' 39, 6-5].
אידיאל - הצדק העולמי, שהוא גם הטוב, האור הפיוט וכו' וכו', נשוא מאויי לבה של הכללות [ד"ל כו].
אידיאל - **התוכן האידיאלי של העולם** - סוד^ו האלהי^ו המוחלט שבהויה [א"א 18].

אידיאל - **האידיאל המוזהר של העולם** - האידיאל הנופל בההויה המצומצמה [א"ק ב תנה].

אידיאל - **האידיאל המלא של העולם** - האידיאל המרומם האלהי^ו במלא מילואו, יסוד העולם היותר עתיק^ו, מציאות העולם היותר ממשית. שהמציאות הזעירה^ו (של האידיאל המוזהר, הנופל בההויה המצומצמה) רק מיניקת לשדו העליון היא מתקיימת ומתברכת^ו [א"ק ב תנה].

אידיאל - **התגלמות של אידיאל** - ע"ע התגלמות.

אידיאל - **הגילוי האידיאלי של כל דבר נעלה בחיי-הרוח**^ו **המתפשט במציאות** - חפשו^ו ויסוד מציאותו מתוך רצון מלא נדבה [עפ"י ע"ר א פג-ד].
ע"ע חסד, (לעומת ברית). ע"ע ברית, (לעומת חסד).

16. באור הגר"א על משלי, ד, ח כא, יד יח, יט יד, כז כז.

17. ע' בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה אלהית ואידיאה לאומית.

אידיאל לימודי - ע"ע לימוד, האידיאל הלימודי.

אידיאליות - הרעיון, ההתרוממות, הרוחניות, [עפ"י ע"ר א ז].

אידיאליות - האהבה, לרכי-ד, הנטועה בנפשו הלאומית (של ישראל), פנימה, והיא הולכת ועולה, פורחת ומתגדלת, לרגלי כל מה שמתגבר מקור-ישראל, [ע"ה קלה].

אידיאליות העליונה - גילוי אור הקדש, שבשאיפה הפנימית של הרוח, [חד' תשס"ח קמה].
אידיאליות - האידיאליות הנשמתית - התשוקה העליונה והרוממה להתדבקות, אלהית, תוכן האמונה, [עפ"י מ"ר 494].

ע"ע תשוקה, התשוקה האידיאלית.

אידיאליות - האידיאליות - האצילות, [א"ק א עט].
אידיאליות אלהית - האידיאליות, הגמורה, כל התפארת, כל ההוד, שביסוד המציאות [א"ק ג קפד].

אידיאלים - האידיאלים היותר נשאים, שהם הולכים ושואבים תמיד עליו, וצחצוח, ממקור העצמיות, העליונה, - פלגות נהרי אורותיה, של עריגת הנשמה לעצמיות האלהית [עפ"י מ"ר 507].

האידיאלים האלהיים - השמות, האלהיים, דרכי-ד, חפציו, האצילות, הספירות, המדות, השבילים, הנתיבות, השערים והפרצופים, שמקצת תכנם האידיאלי, חקוק וקבוע הוא גם כן בנפש האדם, ¹⁸ אשר עשהו האלהים ישר, [ע"ה קמה].

אידיאלים כלליים - מטע ד'. המגמות העולמיות כולן, אצילות האורות-העליונים, ברוממות תעודתם, שנשמתה של האומה הישראלית, ונשמתו של כל יחיד מישראל בפנימיות מהותה, מאור זה היא אצולה [עפ"י ע"ר ב קנח].

הכח הנסתר של האצילות, שבנשמת-האומה, [ע"ה קנב].
האידיאלים הנשאים - המגמות האחרונות של מעשה התורה והמצוה, [א"ק ג שכב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, תפארת, התפארת האלהית. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, אלהות. ע"ע בנספחות,

בסוף מדור מחקרים, שני מכתבים לברור דברים בשיטת הרב. ע"ע רוממות האידיאלים.

אילת השחר¹⁹ - היופי העולמי שנאזר, מגבורה וצמצומים [קובץ ה ר].

איש - התוכן הממולא בכח המפעל וההשפעה, ששפעותיו עשירות הנה בכל הארחים, לטוב ולרע, לבנין ולסתירה, רק הוא בכללות קיבוץ כל חלקיו, ממלא הוא תוכן של אישיות, צורה ממולא(ה) בטפוס שלם, העומד הכן לפעול ולהשפיע, לשכלל ולהשלים [ר"מ קז].

יסוד השלמות - השכל, העומד בראש והרגש, עוזר על ידו [ע"א ג ב ריג].

ע"ע אשה. ע"ע אנשים. ע"ע גבר. ע"ע "אדם". ע"ע "אנוש".

"איש" לעומת "בעל" - בעל - יקרא על שם הבעילה, כמו "האי מטרא בעלא דארעא"²⁰, ואיש - יקרא על שם המשפיע, יען כי הוא הנותן לה לחם לאכול ובגד ללבוש [ע"א יבמות סב; ס"י י].

אישיות - צורה ממולא(ה) בטפוס שלם, העומד הכן לפעול ולהשפיע, לשכלל ולהשלים [ר"מ קז].

איתן העולם - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

איתנות - הקביעות העזיזה [ל"ה 162].

איתניות ברוח - עז, הרצון הכביר המתגלה באופן בריא וחזק עם כל תנועה נפשית וגופית [ע"א ד ו פג].

אך - מלת המיעוט, הצערת הנושא מובנו הקדום, קציצת איזה סעיפים מתכונתו, >נרדף הוא עם התוכן של ההכאה הבא בתואר זה < [ר"מ קכא-ב].

אכילה - (לעומת טעימה) - תיחס מצד התועלת, התועלת של תכלית האכילה לחזק הגוף ולהמשיך החיים הבאה אחר העיכול, שע"ז יבא פעל אכל, מאופל [עפ"י ע"א ג א לה].
ע"ע מזון, לקיחת מזון. ע"ע מאכל.

אל - הוראה שלילית [ר"מ קכב].

אל - הוראת הכח [ר"מ קכב].

18. **האידיאלים האלהיים** - שמקצת תכנם האידיאלי חקוק וקבוע הוא גם כן בנפש האדם, אשר עשהו האלהים ישר - ע' שיחות על אהבה לר"י אברבנאל, מוסד ביאליק, תשמ"ג, עמ' 440-450. ע"ע מלבי"ם, איוב לו א-ד. "האידעען הנטועים בנפשו, הם אמתיות מונחלות וטבועות בנפש נפש ממקור מחצבה, ירושה לה מאלהי הרוחות בעודה בחביון עוזה, והם קדושים וטהורים אלהיים; האידעען קראם בשם דע, ודעים. (כן אצל רש"י גפן בממדים, הנבואה והאדמנות עמ' 103); ייחס מלין אלה לאלהים, כי הוא הטביע דעים אלה בנפשו להשיג על פיהם את סודותיו ואמתיותיו; אצל ד' הדעים האלה הם בתמימות ובשלמות, וא"כ תמים דעים נמצא עמך, והוא האלהות הנמצא טבוע בשורש נפשך". ע"ע בנספחות, מדור מחקרים, אידיאה.

19. תהילים כב א.

20. תענית ו:

אלהי - הנקודה האלהית - מכון השלמות המוחלטה [ע"א ד ט קלד].

ע"ע אמונה, נקודת האמונה.

אלהי - עידון אלהי - (העידון) של החכמה²¹ והמישרים²², של הצדק והאורה²³ העדינה הרוחנית²⁴ [ע"א ד ו מ].

אלהים²⁵ - מנהיג ושולט [ע"ר א קיד].

כל כח שבנבראים שיש לו איזה השפעה, >שמוכרת היא להיות מוגבלת, מאחר שהכח המשפיע בעצמו הוא מוגבל, בבחינת התחלתו ובבחינת סופו, וכל מוגבל הרי מדת-הדין²⁶ המצומצמת טבועה בתוכו <[עפ"י ע"ר ב פח].

אלף - תרגום²⁷ של למד [ר"מ קיז].

תרגום של למוד, >בעברית הוא ג"כ ממקור הארמי < ובא על המדרגה הירודה של הלמוד, הצד המתנוצץ אל התלמיד משפעתו של הרב, כתכונת האחורים לעומת הפנים [שם פג]. הלומד מאחר, והוא בערך העתקה ואחורים של הפנים המאירים באור השכל המקורי. ההתלמדות האולפנית, מדת התרגום, שהוא הכשר וחינוך המביא אל המעמד המקורי העתיד [עפ"י שם קיג].

הלימוד המתורגם, לימוד חינוכי, לימוד מכשיר, >שמביא באחריתו ללמוד מקורי, להבנת הלב <[עפ"י שם קיח].
ע' במדור אותיות, למ"ד.

אלף - שור²⁸ [ר"מ פג].

אם - הוראת האמהות [ר"מ ככג].

המשפעת שפע חיים ליצור בהולדו [ע"א ד ו עג].
ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

אמונה²⁹ - **גדר האמונה בכללה** - שאמיתת הענין הנודע קבועה בקרבו, לא מצד הידיעה לבדה כ"א מצד מנוחת הנפש הגמורה כשהוא מקבל אותה בקבלה שלמה, מבלי שיסתער בו

מאומה נגד זה [ע"ר א שלז].

אמונה - דת³⁰ [קבצ' ב נג].
ע"ע אמונה, נשמת האמונה.

אמונה - **מצות האמונה** - מצוה מעשית, שיהי' הלב נמשך לאמונת התורה³¹ לעיון העבודה³² והמצות³³. שכל הדברים הברורים המאומתים שהודיענו השי"ת בתורתו³⁴, נראה להשתדל שכשם שהם מאומתים מצד אמתתם בשכל, כן יהיו הרהורי הלב מלאים מהם, והיינו על ידי שירבה המשא ומתן בענפיהם בעיון והשכל איש איש כפי רוחב לבו [פנק' ג כו (מא"ה ב רעג)].

צורת מצות האמונה האלהית - שהאלהים יתעלה, שהוא העושה כל המעשה הגדול הזה, אשר עינינו ראות אותו מסודר בעצה³⁵ ובחכמה גדולה ועמוקה ומדוקדקת מאד, הוא שהוציא אותנו ממצרים³⁶ מבית עבדים ונתן לנו את התורה³⁷, ולו שייכים ומיוחסים כל הדברים אשר הם שייכים ומיוחסים לאלהים >בין שמתבררים ע"פ אמתת הברור השכלי ובין שמתבררים ע"פ התורה והקבלה השלמה <[עפ"י ע"ר א שלז].

אמונה - **אמת האמונה**³⁸ - הידיעה ההכרה ההבנה הברורה הפשוטה שכל הנמצאים שבעולם כולם נמשכים ומתגלים לנו מתוך מקור המציאות, וכלשונו של הרמב"ם: 'שכל הנמצאים הם מתוך אמתת מציאותו' [אגרת רבינו, מ"ז בכסלו תשל"ז. מובא בשי" ג 241, הערה 89].

רוממות-רוח-אמונה ואמתת-דעת-עליון - תקף בהירותה של הכרת עולם ומלאו, שלמותו ומקוריותו [ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ז) תסד].

אמונה - **עיקר מגמת הדרכת האמונה** - לבסס את כח המדמה³⁹ בטהרת⁴⁰ השכל⁴¹ והמוסר⁴² [פנק' ד שסט].

אמונה - **כח האמונה** - (הכח) להקשיב יפה ולקבל ממה

21. ע' בהערה במדור שמות כינויים ותארים אלהים, אלהים.

22. **אמונה** - הגדרות האמונה השונות חולקו לשתי מחלקות (שגבולן סומן ב 00) : הקבוצה הראשונה עד ערך 'תוכן האמונה' (ולא עד בכלל), מרכזת הגדרות למושג אמונה בסתם, ומקורותיה. ומערך 'תוכן האמונה' ואילך הובאו הגדרות לבחינותיה השונות של האמונה, ענייניה, תכניה והשלכותיה. **גדר האמונה בכללה** - אמונות ודעות לרס"ג הקדמת המחבר, "צריכים לבאר מה היא האמונה, ונאמר כי היא ענין עולה בלב לכל דבר ידוע בתכונה אשר הוא עליה, וכאשר תצא חמאת העיון יקבלנה השכל ויקיפנה ויכניסנה בלבבות ותמוז בהם, ויהיה בהם האדם מאמין בענין אשר הגיע אליו". ובשומר אמונים הקדמון, ויכוח ראשון סי' לג (מיסוד המורה נבוכים, ח"א פ"ג) "כי האמונה אינה האמירה בפה, כי אם התאמת הדבר במחשבת הלב והצטיירו בשכל".

23. **האמונה** - **הידיעה ההכרה** - מוסיף רבנו שם באגרת: לכן בלשון התורה שבכתב: אברהם אבינו "האמין בדי"; ובלשון חז"ל בתושב"ע פ': "הכיר את בוראו".

ובהמשך דברי רבנו שם: "הכרה ברורה של הסתכלות האמונה הזאת, נמשכת ומתבהרת לנו, בשלשלת הדורות, מתוך זכירת ימות עולם אל בינת שנות דור ודור, המפגישה אותנו עם הופעתנו המיוחדת הגדולה, שאין דומה ודוגמה לה בכל מערכת האנושיות, ושלשלת דורותיה והשפעתנו בתוכה". וע' בפרקי הקיום הכשרון וההשפעה, שבס' כארי יתנשא.

שנמסר [א"א 66].

להיות מוכן לקבל בתורת ידיעה את המסור לנו מאבותינו [שם 94].

הקבלה את מה שנאמר מפי גדולי עולם [ע"א ב ט רעב].

אמונה טבעית הסתכלותית - האמונה המופעה מהעולם [מ"ר 70].

אמונה ניסית מסורתית - האמונה המופעה מהתורה [מ"ר 70].

אמונה תוכית - האמונה המופעה ממעמקי הנשמה [מ"ר 70]. ע"ע תשובה טבעית. תשובה אמונית. תשובה שכלית.

אמונה - שלמות המדעים המושכלים שהם שורשי התורה [א"ה א 702 (מהדורת תשס"ב ח"ב 30)].

אמונה - רוח האמונה הקדושה - הכרה עצמית-פנימית כ"טביעת-עין", שהאדם מכיר את העולם מתוך עצמותו [מ"ר 488].

אמונה - כח האמונה - הצלם-האלהי המאיר מתוך תוכם של ברואיו של הקב"ה, והוא עצם מהותה של הנשמה, התשוקה להתדבקות-אלהית [עפ"י מ"ר 487].

אמונה - עומק האמונה - להתדבק בבורא כל העולמים ב"ה, בכל סדרי המחשבה והמעשה, והוא גילוי הכח השלם (של האמונה) [מ"ר 488].

ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, מחשבה, המחשבה היסודית. **אמונה** - הידיעה-ההכרה הבהירה והמלאה בד' אלהים, מקור חי כל עולמים, הממלאה את כל חדרי הנפש, הרוח והנשמה, הכליות והלב והגוף כולו, ואשר לפיכך הם כולם ממולאים מתוכה אהבה-עליונה של דבקות חיונית לאבינו-שבשמים, אשר מלך בטרם כל יצור נברא - ואחריו [נ"ה ט].

ענג רוממות ושבע נפש פנימי, (של) מלא ההכרה הברה והתמה ורווי עז הבטחון (ש) על ידי השקפת האחדות העליונה, שהנהגת ההשגחה העליונה מסבבת כל המעשים וכולם מלאים הם מזיו הטוב הכללי המקיף הכל וכוללם יחד, של "מה דעבד רחמנא לטב עבד", "עושה שלום ובורא הכל" [עפ"י א"ל קצה].

כח האמונה - ההכרה העליונה והדבקה באמתת צדיקו של עולם, עז מלכותו ומקור חיותו, אשר מראשית דרכו מאז ועד אחרית מופיעה המשכת כל המפעלים ושעשועי התולדה [נ"ה יט].

מציאות נפשית פנימית של זיקת האדם, הנברא בצלם-אלהים, אל מקורו, יוצרו, רבון-העולמים, שהיא ממלאה אותו כולו ומתוך-כך מתגלית בסידורי מעשיו ודורותיו היחידים והצבוריים [עפ"י ל"י ג קעז (מהדורת בית אל ב תשס"ג תה)].

קוונה העצמי של תפיסת-עולם-ואדם שלמה וכוללת, בטבעיותו

הרוחנית והחיונית [עפ"י ל"י ב (מהדורת בית אל תשס"ג תז)].

אמונה - ע"ע בקשת אלהים. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דרישת ד'.

אמונה - ע"ע הכרה אלהית. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, דעת אלהים.

אמונה - **כח האמונה** - שלמות תמימות טבעו הרוחני של האדם [עפ"י ע"א ג ב קנג].

בבחי' נפש, הרגשה, כח המקבל שבהוי' [קבצ' ג קכג]. **אמונה** - ה' היסוד הטבעי לכל טובה וכלל מוסר עליון הנעוץ בעומק הטבע הישר, האנושי. מקור חייו הטבעיים, הרוחניים (של האדם) הנותנים לו שלות לב ושמחת נפש בעוה"ז ואחרית ותקוה לעוה"ב [עפ"י מ"ר 225].

תוכן הנפש היותר עדין, והמקור לכל התרבות האידיאלית שהאנושיות כולה עורגת אליה [פנק' ב קצד].

אמונה - **הנטיה האמונית** - מקור הקדושה בעולם כולו [קבצ' א נד].

אמונה - **נשמת האמונה** - אור-החיים האלהיים שבתוך הדת [עפ"י קבצ' ב נג].

אמונה - **עיקר האמונה** - ה' עיקר האמונה היא בגדולת שלמות אין-סוף. שכל מה שנכנס בתוך הלב הרי זה ניצוץ בטל לגמרי לגבי מה שראוי להיות משוער, ומה שראוי להיות משוער אינו עולה כלל בסוג של ביטול לגבי מה שהוא באמת [א' קכד].

שורש האמונה - להביע בפנימיות הנשמה את גדולת-א"ס [מ"ה אמונה לד].

מתוך החכמה הכמוסה בנשמה, שעל ידה היא מכירה בגודל האמת-האלהית, אלא שאינו יכול להוציא אל הפועל את הפרטים, מתוך כך הוא מתקשר הרבה להאמין בהפרטים שהוא מרגיש בפנימיות לבבו, שהם הם מגלים את האמת הגדולה בכל האופנים שדרכה להגלות - במעשה, דיבור ומחשבה, ברגש, בדמיון, במזג ובנטיות נפשיות, ובמעוף חיים פנימי ועליון מכל הגיון לבב ומכל הקשבה מוגבלת [עפ"י קובץ א תתמט].

נקודת האמונה - יחס האדם להאין-סוף ברוך הוא, וכל העולמים כולם מתרכזים בנקודה אין-סופית זו [מ"ר 487]. ע"ע אלהי, הנקודה האלהית. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, לאשתאבא בגופא דמלכא.

אמונה - **חוש האמונה** - החוש הטבעי היסודי של הנשמה, שנובע באדם מנשמת תי-העולמים מנשמת כל היקום, כל היש [עפ"י א"א 112].

היחש של האמונה בטהרתו בא מפני עצמיות הטבע הפנימי של

נקודת קדושת האמונה האלהית - יסוד יראת-ד'° באמת [א"א 95].

אמונה - היראה°, התוכן האצילי°, המקודש°, האלהי, של האומה [א"ש טו יא].

היחס האמיתי° הפנימי אל יסוד המציאות במקורו, המשיב לנשמה את צביונה [עפ"י א"א 82-3 (מ"ר 74)].

תהילת-ד'° וסקירת השלמות העליונה [א"ק ד תיא (קובץ ז קמג)].

העומק התמציתי של מהות האמונה - יסוד העלוי° הנשמתי היותר בהיר של האדם [א"א 58].

מהות האמונה - התעמקות חיה בהענינים האלהיים [א"א 68 (קובץ א שלה)].

רז האמונה - אור האלהי שבנשמה, המבקש את הרוח-טהור°, את הקודש הנשגב בחיים, בהרגשה ובידיעה [קובץ ח ע].

◊ האמונה והאהבה° הן עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב° [עפ"י א' טט].

האמונה - אינה לא שכל° ולא רגש°, אלא גלוי עצמי היותר יסודי של מהות הנשמה, >שצריך להדריך אותה בתכונה, וכשאין משחיתים את דרכה הטבעי לה, איננה צריכה לשום תוכן אחר לסעדה, אלא היא מוצאה בעצמה את הכל< [מ"ר 70].

אמונה - **הגיונה העליון** - הגילוי האלהי שבנשמה שלמעלה מכל דעת° [ע"ט יח (א"א 56)].

חוש האמונה האלהית - דעת הדעות והרגשת ההרגשות, שמחברת את ההויה הרוחנית° של האדם, המציאותית בפועל, עם ההויה הרוחנית העליונה, ומערבת את החיים שלו עם החיים המציאותיים הרמים מכל גבול ונעדרי כל חולשה פיסית [מ"ר 1].

הרגש של הכלל, (ש)הכל אצור בו >בעומק הרגש מונח הכל - כל הפרטים החבויים בגנוי השכל העליון, אשר רק חלקים ממנו הולכים ומתגלים על פי ארחות החיפוש והמחקר, הרגש הוא תופש בהם שלא בהדרגה, איננו צריך לעזור ההתחכמות בשביל להכיר את טובם< [קבצ' ב פח (פנק' ד סח)].

הנפש האנושית שהיא קשורה בקשר הוייתה בשורש חיי כל החיים, במקור כל ההויה [ע"א ד ט קכה].

אמונה²⁴ - **(בד')** - שירת-החיים°, שירת° המציאות, שירת ההויה. שירת העולם העליונה°²⁵. ומקורה הוא הטבע האלהי° שבעומק הנשמה°, העונג° של ההסתכלות הפנימית של אושר° אין סוף [א"א 66, 123].

שירת חיינו°²⁶, (ה)מכון ששם האמת העליונה שוכנת בכל יפעתה° והדרה° [קבצ' ב קיב].

האמת הגדולה, התוכן העזיז, מלא הקודש, משך החיים האמתיים, וכל שיגוב ואידור במילואו [א"ק א עא].

האמונה העליונה - שירת העולם ואמת העולם [א' קכז].

הארת האמונה - הארה° כללית למעלה מכל הערכים ובזה היא מבססת את הערכים כולם [שם קכה (א"א 68)].

אור האמונה - שורש כל הקדושות [א"א 141].

האמונה האלהית - המחשבה° היותר עליונה°, שמתוך גבהה היא משתפלת בכל השדרות גם היותר שפלות, ובכל דרגה ושדרה היא מתארת כפי ערכה [מ"ה אמונה ג (א"א 66-7)].

יסוד האמונה - התוכן המקיים את הצביון העליון הבלתי מדוד ושקול, הבלתי מצומצם ומתואר, בתוך כל מה שמתואר ומוגבל, המחיה את כל החוקים, בהתמשכם מראשית° נביעתם עד אחרית° המגמות° כולן, עד אין קץ למורד [ע"ר א לה-ו].

שרש האמונה בטהרתה° - חיבור הקדושה הרוממה, של אור-אין-סוף°, עם הקדושה החודרת בכל העולמים ובכל היצורים כולם [עפ"י ע"ר א קיד].

תוכן האמונה - האידיאליות° הנשמטית°, שהיא התשוקה העליונה והרוממה להתדבקות-אלהית°, שתנאיה הם השואה גמורה ומוחלטת בין המעשה והמחשבה-האלהית° [מ"ר 494].

אמונה, יסודה העצמי - נקודת הציור° האלהי ברקמת החיים הפנימית (של) היחיד או הצבור, המשפחה או האומה°, המפלגה או הסיעה, העושה את הרקמה הנפשית° היותר חטיבית, יותר איתנה ויותר חודרת [עפ"י א"א 78].

האמונה האלהית - הסגולה° של כל יסוד החיים°, של אורם°, של חיי חייהם, של זיום° ותפארתם° [ע"א ד יא יג].

24. בע"א ד יא יג מציין הרב שתי בחינות באמונה. סגולית נשמטית - "האמונה האלהית העליונה שאינה מתדמה כלל לשום רישום של ידיעה והכרה בעולם, כי היא הסגולה של כל יסוד החיים, של אורם, של חיי חייהם, של זיום ותפארתם. והסגולה הזאת מצד ערכה הפנימי, שאין לו שום הערכה בשום צד המתדמה לו בתואר חזוני, הוא ענין סגולי בישראל, לא מצד בחירת נפשם בפרט אלא מצד מחצב הקדושה וסגולת ירושת אבות שלהם". ולאידך גיסא, הכרתית חיצונית - "כח האמונה מצד התגלותה החיצונית, שאפשר לו להגלות בפועל, בהכרה, ברגש, בביטוי ובמעשה, ששם אין האור הגנוז של שלמות חיי האמונה זורח". בהתאם חולקו ההגדרות כאן לשתי קבוצות.

25. **האמונה היא שירת העולם העליונה** - ע' זוהר תרומה קלט: "מ", רזא דעלמא עלאה איהו דהא מתמן נפקא שירותא לאתגליא רזא דמהימנותא".

26. **שירת חיינו** - ע"ע הסברת והגדרת האמונה בס' כארי יתנשא, פרק שלישי, האלהות, עמ' 30-32.

ע' בנספחות, מדור מחקרים, בטחון לעומת אמונה.

אמונה²⁴ - המסקנה היותר מזהירה של הלימודים היותר רמים²⁴ ונשאים המוארים באור²⁴ עליון²⁴ [א"י נ].

האמונה מקפת את כל הידיעות לעשות חטיבה כללית מכל הפרטים כולם, ובזה היא נותנת חיים נצחיים לכל הזוכים לאורה²⁴, והיא מחיה בלשד פנימיותה את המוסר²⁴, את חיי החברה ואת חיי היחיד, כשם שהיא מחיה את כל העולמים²⁴ כולם, מראש²⁴ ועד סוף [א"ק ג קז (א"א 68)].

◇ ◇

אמונה^{27 22} - **תוכן האמונה** - היסוד הקדמון לכל היש, החובק כל המציאות והממלא אותה עצמת הקיום וההמשכה ההוייתית. שורה היא האמונה בכל הנברא ונוצר ונעשה, שורה היא ברומי מרומים, משתפלת היא בשפלי שפלים. וקדמותה²⁴ העליונה של אור האמונה וצחצחות טבעיותה האיתן, זהו המכריח את כל החיים האנושיים להיות מוטבעים על פיה [ע"א ד ט קכה].

תוכן האמונה אינו רעיון כ"א מציאות גמורה, הנמצאת בכל חלקי היצירה, גם בדומם, והוא סוד קיומו של עולם [מ"ר 489].

כח האמונה הוא כח כללי ולא פרטי, אור מקיף הנובע ממקור ההויה כולה ומתפשט על הכל [מ"ר 489].

אמונה - עריגת כל העולמים²⁴ כולם לחי-העולמים²⁴ [מ"ר 494].

אמונה - **האמונה הרבה**²⁸ - האמונה-האלהית²⁴ (ה)חוקקת את התפקידים של כל כוחות ההויה, שיעשו את עבודתם בכל עז²⁴ ומרץ, בכל איתניות של קיום ונצחון, שהכח הכביר של אור האמונה האלהית מאיר עליהם, למסור בידם תוכנים וענינים מתוקנים עומדים על מכונם, ולקלקל ולהפסיד את צורתם וערכם, כדי להוציא ע"י קלקול זה ערכים יותר נפלאים בחדוש פנים לעילוי²⁴ ולשבח. מהסתעפות²⁴ **האמונה הרבה**, הכוללת כל היקום, מתגלה הדר²⁴ כח המחיה והמפריא, המעודד והמחדש, בכל תוכן שיוצאת ממנה ערות של חיים, אחרי שכבר צללי המות²⁴ באו ופרשו עליו את אפלתם. האדם, כל כוחות החיים וההויה, מתעוררים אחרי בלותם, בכח אור²⁴ האמונה-האלהית-העליונה, מיסוד אמונת-אומן²⁴ של חכמת²⁴ ודעת²⁴, אשר באמונת העתות, בכל מסיביהן ותמורותיהן [עפ"י ע"ר א

ג].

האמונה המסדרת כוחות ההויה [עפ"י רצ"ה שם ב תלט].
ע' במדור תורה, "אומן רבתי".

האמונה הגדולה - אמונת עולמים. האמונה הגדולה השרויה בעומק האהבה, הפועלת ברוח חיים בשכל-עליון²⁴ ומפואר, בסדר והתאמה בכללות המון היצורים והעולמים²⁴ כולם. האמונה הפנימית, היודעת את כבודה, את אשרה וגבורתה המדושנת עונג פנימי, המכירה שהיא בכל מושלת, שהיא מחלקת במדה ובמשקל של צדק²⁴ ויושר²⁴, אור²⁴ וחיים²⁴, לכל המון יצורים לאין תכלית, על פי סדר וערך של יחשים נאמנים, דרוכים ברוח שלום²⁴ ואמת²⁴ [עפ"י א' מב-מג].

אמונה - **"אמן"**²⁹ - החפש²⁴, אב²⁴ האמונה-העליונה²⁴, השכל המקודש שהוא יסוד החכמה²⁴ הקדומה, שמכוחו האמונה נאצלת [עפ"י א"א 128, שם 17, (77)].

ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, "אהיה אשר אהיה".
ע' במדור הכרה והשכלה והפכך, השכלה העליונה. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה - **"אמונת אומן"**³⁰ - האמונה²⁴ העליונה²⁴ שגורל²⁴ העתיד בידה הוא. המתק הגדול של הנועם-העליון²⁴ אשר לאור עולם שלעתיד, נועם ד' המתבקש בכל שכלול של קדושה²⁴ [א"א 128, 80].

הנקודה הגורלית העליונה של כל האדם וכל היצור, בה מתגלה הערך היותר עצמי וטפוס, היותר פנימי ומכוון אל הטוהר המהותי של האדם, שבה ספיגת כל החיים כולם, כל הזיו²⁴ והזוהר²⁴ שבעולם, כל השלום²⁴ והאושר²⁴ שבעולם, כל החיל²⁴ והחוסן²⁴ שבעולם, השושנה-העליונה²⁴ חבצלת השרון [עפ"י שם 133].

האמונה הרוממה המושכלת, מעמק האמונה בטהרתה²⁴ הפנימית²⁴, שהמחשבות הנובעות ממנה הן החפשיות²⁴ באמת, שאין עליהן שום עול של הגבלה, והן המתדמות ביותר למקור היצירה האלהית, "ואהיה²⁴ אצלו אומן". מקור כל השמחות והשעשועים²⁴ האציליים, "משחקת לפניו בכל עת ושעשועי את בני אדם" [עפ"י שם 55, 128, 80].

האמונה-האלהית²⁴ העליונה, שבישראל, מצד ערכה הפנימי, שאין לו שום הערכה בשום צד המתדמה לו בתואר חיצוני, הוא

27. צריך להבחין בסדרת הגדרות האמונה הבאות (שגבולן סומן ב ◇) בין האמונה בבחינתה כממד אונטי, לבין האמונה כממד פסיכי; ובהגדרות המשתפות ביניהם.

28. **האמונה הרבה** - ע' י' מאמרות לרמ"ע, אכ"ח ח"ג יא, ביד יהודה ס"ק יד.

29. **אומן** - עפ"י הקדמת ר"י הארוך בר קלוגימוס האשכנזי (המיוחסת לראב"ד) לס"י, הנתיב הג'.

30. **אמונת אומן** - עפ"י ישעיה כה א.

הפנימית, החומר הרוחני של האמונה, עריגת הקודש של כל העולם, שאפשר לה להיות בישרי לב שבכל האדם כולו [עפ"י שם 128, 117].

ע' במדור מועדים וחגים, פסח. ושם, סוכות. ע"ע יהדות טבעית, ע"ע יהדות ניסית. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, "עמוסי בטן". ע' במדור אליליות ודתות, קליפת האגוז. ושם, "יצרא דעבודה זרה". ע"ע רליגיוזיות, הטבעיות הרליגיוזיות.

אמונה - עבודת האמונה - שכלול האמונה ורעיית-האמונה³¹, במעשים טובים ובמדות טובות בתורה³² וחכמה³³ עליונה [עפ"י א"א 76, 77].

אמונה - עיקרי אמונה - ע"ע עקרם.

אמונה - רעיית האמונה - ע"ע אמונה, עבודת האמונה.

אמונה - מגמת האמונה הטהורה - השואת המעשה לתוכן המחשבה והבאת הרמוניה שלמה ביניהם [מ"ר 493].

אמונה - "אמונות אמיתיות" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה - "אמונות מוכרחות" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות מוכרחות.

"אמונה באמונה" - ר' "ללמוד אמונה באמונה".

אמונה בברית - הכוונות המונחות ביצירת הרגש, שכשיתפתח עפ"י מדתו יהיה תמיד מתאים אל התכונה הרוממה של הדעות³⁴ הטהורות³⁵ [ע"ר א שפה]. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, זכירת הברית.

אמונה עליונה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות אמיתיות.

אמונה שלמה - אמונה ביכולת ד' ובבריאת העולם יש מאין [פנק' א תי].

אמונה תחתונה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, אמונות מוכרחות.

אמונות עתנו - האמונה המתגלה מתוך כל מקוריותה ושלמותה של רציפות הדורות, בכל תקפה בממשות ההופעה האלהית של עתנו זאת [ל"י ג קיז (מהדורת בית אל תשס"ג, ב תז)].

ראיית יד-ד' - אלהי-ישראל³⁶ קורא דורותינו אלה ומכונן פעליהם, המתגלה בהם, בחוסן ישועותינו, בתקומת עמו ונחלתו וחזרת שכינתו, בקיבוץ נדחיו וכינוסם ובבנין בית חייו [ל"י א ריה-ט].

ענין סגולי³⁷, לא מצד בחירת נפשם בפרט אלא מצד הקדושה וסגולת ירושת אבות³⁸ [עפ"י ע"א ד יא יג].

האמונה-האמיתית³⁹. האמונה העליונה [קובץ א קס, תקפט]. האמונה המח' את בני' באור-ד' ובשמירת התורה⁴⁰ והמצוה⁴¹ באמת ובתמים [אג' א קטו].

האמונה הגדולה - הציור⁴² העליון⁴³ של ההשכלה הרוחנית (ש) איננו מצטמצם בשכל הגיוני⁴⁴, (שאורו) הוא זיו⁴⁵ החיים החזק; חוש-האמונה-האלקי⁴⁶, בכל גודל עזו⁴⁷, זהו החיים האמיתיים⁴⁸, החיים ששום מות⁴⁹ אין עמם, החיים ששמחתם איננה נחלשת משום צרה יגון ואנחה, החיים שהטובה והברכה⁵⁰ שרויים בהם, עמם דבקים שמחת⁵¹ עולמים בלא עצב, חדוה⁵² עליונה רחבה ועשירה, בלא שום דלדול ורפיון [עפ"י א"א 131 (מ"ר 75)].

הכח הרוחני שבעומק קדושת הנשמה, רוח החיים הפועם במלוא הנשמה, רוח אלהים שבלב, החי בתוכיותה של הנשמה [עפ"י א"ת ב 105].

אמונה - היסוד העליון של האמונה - הארת⁵³ הקודש⁵⁴ בצורה העליונה שלמעלה מן הטבע⁵⁵, המושלת על הטבע ומשכללתו [א"א 128].

האמונה-העליונה, האמונה-הגדולה, אמונת-אומן [עפ"י שם 131, 133].

ע"ע אמונה, האמונה הרבה. ע"ע השכלה העליונה.

◇

אמונה - היסוד הטבעי של האמונה - עריגת הקודש שבנפש האדם [א"א 128].

טבע האמונה-האלהית - עומק הטבע הנפשי, תאות הדבקות-האלהית⁵⁶ ברעיון ובחפץ פנימי, (ש) היא תאווה וחמדה עליונה, חזקה מכל התאוות שבעולם [שם 116].

האמונה הטבעית - עריגת הקודש, החשק הפנימי, של הדבקות-האלהית [עפ"י שם 108 (קובץ ז קמא)].

הארת האמונה הטבעית - אור אלהים המפעם בנשמה בכחו הגדול מצד עצמו >חוף ממה שהוא מואר באורה של תורה, של מורשת אבות וקבלה< [א"א 107 (קובץ ז פ)].

◇ **שני צדדים בטבע האמונה: צד החסד שלה** - התוך הרוחני, הגרעין האידיאלי, שבאמונה, הצורה השכלית של החובה והמצוה האלהית העליונה שבה, הצורה הטבעית של האמונה, >בצורה הטבעית של הקודש שבכנסת-ישראל⁵⁷ חקוקים הם כל תוכני הצורות של המצות כולן וסעפיהן, כל התורה כולה<; ו**צד הגבורה שבה** - ההמשכה הטבעית, התאווה הנפשית

אמת - אור-ד^ו, מחולל כל [א"ק א ג (מ"ר 402)].
היסוד של החיים השלמים, החיים המקיפים את כל ומלאים את הכל הנובעים מאור צור-העולמים^ו, הכל-יוכל-וכוללם-יחד^ו [ע"א ד יב לב].

האמת שלמעלה מכל גבולים - התענוג^ו האצילי^ו שלמעלה מכל פגמים, העז^ו של העדן^ו שכולו-אומר-כבוד^ו [עפ"י א"א 77].

גבורת האמת - מציאות חיה וקיימת, עליונה, בחביון-העוז^ו האלהי, באופן יותר עשיר, יותר קיים ויותר אמיץ בהוייתו, ויותר נעלה בהופעת רוממות אצילות שלמותו, מכל מה שכל רעיון יוכל לצייר ולתפוס [ע"ט נ].

סוד^ו המציאות העצמית, שלמעלה מהזיו^ו האידיאלי^ו דלגבי דידן [שם שם].

זוהר האמת - ההוד של אור-החיים^ו שבמקור הקודש^ו [א"ק א ג (מ"ר 402)].

אמת אלהית - החפץ המרומם והנשגב של המגמה^ו האידיאלית אשר בעליונות הקודש [א' יא].

האמת העליונה - אור^ו הטוהר^ו של שיגוב החכמה^ו השוכן ברום חוסן^ו אמונת^ו ישראל^ו [עפ"י א"ק ב רפה].

האמת העליונה - האמת-האלהית^ו, שהיא נתונה מיד רבון כל המעשים ע"פ הסדר של אמיתת המציאות, ע"פ המהות העליון שלה [ע"ר א נד].

אמת - מדת האמת - הדין בלא צדקה [מא"ה קסד].

אמת - היסוד ההגיוני המופשט והקר, בעל המופתים והמשפטים המחייבים [א"ה (מהדורת תשס"ב) ב 81 (א"ב ג)].

אמת - (לעומת שלום) - שלמות הקיום של כל נמצא מצד עצמו ופרטיותו [עפ"י מ"ש קכ (מא"ה ב יד)].

כח האמת האלהית - מקור הקדושה^ו הכללית של ישראל^ו, (ה)נותן כחו בהם לכל יחיד פרטי, להתקדש בכח עצמי ולהעשות בזה מוכן להוסיף קדושה מיוחדת מצדו (לאיזה נושא או ענין) [עפ"י ע"ר ב רנה].

אמת - היסוד הנצחי המוציא את דבר המשפט^ו בקו הצדק^ו הגמור [עפ"י ע"א ד יב לח].

האמת הגדולה - מקור משפטי ד' [ע"ר ב ס].

אור האמת - נשמת הצדק^ו העליון^ו, אשר במשפטי ד' הישרים^ו [שם שם].

האמת האלהית העליונה - מגמת כל חמדת עולמים, הגנוזה

אמירה - ההופעה המלולית, הבאה מסגולת כח הביטוי שבאדם, המתחלת מראשית הציור המחשבתי, שהוא מצויר אצל בעל המבטא. ומפני שראשית היסוד של צמיחת ההבטאה באה מתוך הרעיון^ו, נקרא זה בשם **אמירה**; והמקור הוא אמור, כמו ראש אמיר, כלומר התגלות הדבור ביחסו להמדבר בעצמו, טרם שבא להתגלם בצורה המשפעת כבר על השומע [עפ"י ע"ר ב נד].

ע"ע אמר. ע"ע דבור, ע"ע קול. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "אמר" לעומת "דבור".

אמיתי - פנימי^ו [א"א 82].

כללי^ו [ע"א ג ב קסו].

ע"ע אמת, באמת. ע"ע אמת, להיות חפץ באמת.

אמיתיות מקובלות - דברים רבים, שלבד אמתתם ההגיונית הנשענת בדרך כללי מבירורה של תורה^ו הגלוי והמבורר, "אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלהים"^ו, עוד הם נתמכים ביסוד ההכרה הפנימית הכללית שבאומה³², שהעבר וההווה שלה מרוכס ומקושר בקשורים אמיצים גלויים ומוחשים בהכרה גלויה ואמתית לכל מי שהולך בדרכיה הטבעיים לה [ע"א ג ב קז].

ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, הגוי כולו, קבלת "הגוי כולו". וע' בנספחות, מדור מחקרים, ודאות באמיתותה של התורה.

אָמֵר - הענף העליון של הבטוי. הבטוי הפנימי מצד המבטא [ע"ר ב נד].

ע"ע אמירה. ע"ע דבור. ע"ע קול.

אָמֵר - אָמֵר, ההווה כולה - רוחה הפנימי של ההווה בסודה הכלול בקרבה, באותו המצב הראוי להתגלות ליצורים בעלי שכל והרגשה, המכירים כבר ציורים שכלים [ע"ר ב נד].
ע"ע קול, קול ההווה כולה. ע"ע דבור, דבור ההווה הכללית.

אמת - השלמות המוחלטת של האלהות [ע"א ד ח לה].

אור האמת - ברק העצם^ו ממקור-המקורות^ו עדי-עד^ו [ע"ה קנה].

האמת כשהיא לעצמה - העליונות^ו המוחלטת [א"ק ג ל].

אמת - "אמת ד' לעולם" - ההנהגה העליונה^ו, שבמדת-הדין^ו, קשר הקדש-העליון^ו [עפ"י ע"ר א ריג].

מדת הדין כמו שהיה קודם בריאת^ו העולם [מא"ה א קלו].

אור האמת - מדת-הדין-העליונה^ו [ע"ר ב תפח].

32. **ההכרה הפנימית הכללית שבאומה** - ע"ע במדור תורה, תורה שבעל פה, יסודה של תושבע"פ השמירה של קבלת אבותינו מה שהתנחלו באומה, ובהערה שם.

33. **אמת דבר נצחי ומתקיים** - ע' מגן וצינה דף י.

אסתטי - החוש האסתטי - הרגש של היופי וההידור [ע"א ג ב סז].

אף - הוראה לדבר נטפל שאינו עומד לעצמו, כ"א הוא מצטרף וטפל לדברים אחרים, גדולים ועקרים יותר ממנו [ר"מ קכד].

אף - ע' במדור נפשיות.

אף - (אלקי) - ע' במדור תיאורים אלהיים.

אף - (בתאור הפנים) - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

אף - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

אפיקורסות - תכן האפיקורסות - הסתלקות האדם מחבור של קדושה^ו, מהתקשרות אלהית. המחשבה הגרועה, של הסתלקות מוחלטת מאלהות [מ"ר 493].

מהלך מחשבה. מהלך רוח חומרי, מטריאליסטי, המנותק מעוה"ב^ו, מנותק מקשר עם הנצח [ש"י ת"ת 138].

ע"ע כפירה (שלילת האמונה). ע"ע שלילה. ר' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, אפיקורס. ושם, כופר. ע' במדור פסוקים ובטו"ח חז"ל, העושה תורתו עיתים הרי זה מיפר (תורה) [ברית].

אץ - $\diamond$ מורה מהירות [ר"מ קכה].

אץ - לחיצה ודחיפה, מקושר עם צרות ביחש המקום^ו [ר"מ קכה].

אצילות - אצילות רצונית - המוסריות העליונה המתגלה ע"י קדושה^ו וחסידות^ו טהורה^ו ועליונה [ע"ש קכ]. הרצון התמים והבהיר של האדם התופס את קצה זיוה^ו של האצילות-האלהית^ו [עפ"י א"ק ב שמט].

אר - (מורה) קללה ומארה [ר"מ קכו].

אר - הוראת אור, הארה^ו וזריחה^ו [ר"מ קכו].

אר - (מורה) לקיטה ותלישת פירות [ר"מ קכו].

ארוכה - רפוי מתמיד וממושך למחלות כרוניות, מתוך קלקולים מתמידים [עפ"י מ"ר 473].

הרפואה המדרגת המשיבה את הכחות שנתרופפו [שם 371]. רפואה טבעית פנימית, לתקן הטבע, והוא לשון תקון כמו "אריך לנא למחזא"³⁴. דרושה למחלות פנימיות. שבחה של דרך רפואה זו הוא להיות קרוב למזון יותר מלרפואה, כדי לחזק את טבע הגוף בעצמו מבלי להוסיף כח זר על הכח הטבעי [עפ"י

במשפטי ד' [עפ"י ע"ר ב נט].

אמת - $\diamond$ דבר נצחי ומתקיים³³ [ע"ר א רכז]. הנצח [מ"ר 159].

ע"ע שקר. ע"ע כזב. ע' בנספחות, מדור מחקרים, צדק ואמת. ע"ע חסד, אמת (משפט), ורחמים.

אמת - גאולת האמת שלמעלה מכל גבולים - האידיאליות בתענוג^ו האצילי^ו שלמעלה מכל פגמים, העז^ו של העדן^ו שכולו-אומר-כבוד^ו [עפ"י א"א 77].

אמת - באמת - (גישה אמיתית בשיפוט) - בלא נטיה של חפץ להטיב לשום צד [אג' א קנט].

אמת - "לכל אשר יקראהו באמת" - התכלית האמיתית, של עיקר קיום החיים >ולא הבלי עוה"ז הכלים< [עפ"י ע"ר א רכז, מא"ה, ענייני תפילה, שד].

אמת - להיות חפץ באמת - להיות חי ופועל לפי הדיעות היותר אמיתיות וההרגשות היותר קדושות^ו לטוב^ו ולחסד^ו, כמעשה גדולי העולם אשר נגשו אל ד' במעשיהם הבהירים למלא את העולם חסד ואמת [ע"א ג ב קפד].

השאיפה לציור^ו המושכלות מצד עצמם ונצחיותם [א' לה]. ע"ע אמיתי.

אמת - חיי אמת - ע"ע חיים, חיי אמת.

אן - הוראת השאלה ביחס המקום של איזה מבוקש [ר"מ קכד]. **אן - בצורה רוחנית** - דרישת המטרה התכליתית ממחזה כללי המופיע בהמון פרקים, בתבנית ברק^ו אורות ונצוצי חיים מבריקים, בצורה זעירה ומעולמת. והשאלה חודרת היא, אן מונחת היא המטרה המרכזית של כל המון בריות הללו שהם בלי תכלית [שם].

"אנוש" - יאמר (על האדם) ע"ש הכח היותר חלוש שבנפש^ו והוא הרצון הסתמי בלא טעם דעת ובחירה ושכל, רק רצון לבד ונטי' דומה ממש לרצון כל בע"ח למיניהם [עפ"י פ"א קעז, קעה]. ע"ע "אדם".

אני - עצמיותי האנושית [ע"ר א מה].

אנרכיזם - אנרכיזם הגשמי האינדיבידואלי - אהבה עצמית רבה וגדולה [אג' א קעד, קעה].

אנשים - (לעומת נשים^ו) - הכח הפועל בעולם (בחברה) [ע"א ד ו כז]. ע"ע איש.

המביא לידי עבירה. גלות טעות השכל והתרופפות האמונה (בהשגחה וחסרון בטחון וכיו"ב, או זלזול הורים ומורים מפני מיעוט יקרת התורה בנפשו), מפני טרדות עוה"ז והבלי המשכחים את האמת [עפ"י מ"ש סו-ה].
ע"ע ארץ מצרים. ע' במדור מקומות וארצות, אשור. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים.

ארץ הרוחנית - הצוירים° ההולכים עם ההסברים של הידיעות האלהיות°, רפידת המחשבה [פני קלן].

ארץ מצרים° - (הנדחות בארץ מצרים)³⁵ - גלות תאוות עוה"ז, >כי מצרים היא ערות הארץ ומקור התאוות והחומריות כולן< [מ"ש סו].
ע"ע ארץ אשור. ע' במדור מקומות וארצות, מצרים. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים.

אש - החומר השורף והמכלה, המחמם והמאיר, העושה את הפעולות ההפכיות בתכונתן, הכל לפי ערכם של מקבלי המפעלים [ר"מ קכו].
כח האש וחומי - הפועל הגורם להמפעלים שיעשו [ע"ר א קכט].

אִשָּׁה - **יסוד השלמותה** - עדינות הרגש° הטהור° והטוב°, והשכל° יעזר על ידו כפי המדה האפשרית [ע"א ג ב ריג].
ע"ע איש. ע' במדור הכרה והשכלה והפכך, בינה יתירה (באשה). ע"ע גברת.

את - מלת הצירוף, הוראת הטפלה, הערכת התוספת° [ר"מ קכו].

את - הכלי היסודי לעבודת האדמה להוציא מחיה מן הארץ [ר"מ קכח].

משפט כהן, פתיחה טו].

ע"ע רפואה. ע"ע חולי. ע"ע מיחוש.

ארוסין - היסוד החוקי האצילי° שבדבקות° (שבין בני הזוג), שמתוך מעלתו אין בו התפסה לחקוי חמרי° כלל [עפ"י ע"ר א לה].

ארץ - הארץ בכלל - העולם בכלל [ע"א דו מו].
גמר כל תכליתם של הסבות° הראשיות [של כל מגמה° ותכלית] המסבבות כל המון המעשים [עפ"י ע"ר א רמה, ע"א א ב ד].

ארץ - המציאות [פני קלג].

המציאות המעשית [ע"ר א שכה].

גשמותה של המציאות [ע"א ב ט ל].

כלל כל העולמים° החמריים° כולם [עפ"י ע"ר א קטו].

העולם החומרי [ע"ר ב פ].

נבכי החומר ובמעמקי מסילותיו המסובכות [ע"א ד ט קד].

השטח התחתית [עפ"י ע"ר ב סז].

כחות החמריים, מחשבות האדם, סדרי החיים והחברה, וכל הנוגע לכל תהומות, עד מעמקי שפל [קובץ ה סח].

הענינים החומריים° המדיניים האקונומיים [ע"א ג א לג].

ע"ע שמים. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אחרית. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, ברתא.

ארץ - תכונה ארצית - ברכת הטבע וכל כחותיו [ע"ר א רט].

ארץ - $\Diamond$ מכון הטבע של האומה° [צ"צ קא].

ר' שפה.

ארץ - קדושת הארץ - קדושת הכלל° [שי' ה 212].

כלליות הקדושה של כל הקדושות [רצ"ה ג"ר 133].

ארץ אשור - (האובדן בארץ אשור)³⁵ - >אשור - לשון הבטה והשקפה< האובדן בארץ בדעות רעות ורוח שטות

ב

בא - הוראת התכנסות הנושא אל המקום הראוי ע"י תנועה מוקדמת [ר"מ קכח].

באור - יחשו של כל מאמר בודד, לא רק לפי ערכו והדבר המבוצר בתוכו בלבד, כ"א עפ"י ערך כל אותן ההשפעות שאפשר לו להשפיע, לכשיתבאר, כאשר "מעין ישיתוהו" על עולם הרעיונות ההולכים בדרך ישרה, הוא פתוח בדרך מפולש לעולם הגדול של ההשכלות מלאות זיו¹, ומעורר בדרך פתוח להכניס אל תוכו ועל ידו תלי תלים של ידיעות והרחבות שכליות, שנותנות אומץ וגבורה לנפשות ההוגות בהם. "מ"ם פתוחה - מאמר-פתוח²" [ע"א, א, הקדמה, יד-טו].

ע"ע פרוש. ע"ע דרש.

באור - דרך הביאור - הדרישה הבנויה ע"פ ערכי הכללים, שהם דומים לדרישת כל רעיון לא רק מצד עצמו, כ"א מצד הרעיונות שמטבעו להוליד ע"פ דרך ישרה, כן דרישת התורה שע"פ הכללים, אין הפרטים נולדים ומסתעפים זה מזה, כ"א כולם יחד יוצאים הם מהכללים הראשיים יסודי ועקרי התורה וסתרי טעמיה הגדולים [ע"א, א, הקדמה, יז].

ע' במדור תורה, דרישת התורה בדרך הכהן.

בג - מזון [ר"מ קכח].

בד - מגזרת בדד, ההתבודדות הפרטית [ר"מ קכט].

בד - שקר³ [ר"מ קכט].

בד - ענף של אילן [ר"מ קכט].

בד - מוט [ר"מ קכט].

בד - ע"ע בוך.

בה - תואר הוראה של יחס פנימי, למושג הנקבי [ר"מ קל].

בהלה - טירוף של רצונות ומחשבות שכל אחת דוחה את חברתה עד אפס מקום של חשבון נקי [ע"א ג ב רכג].

נפילת ערך וחרדה [ע"ר ב עא].

בו - מתאר את היחש הפנימי במושג הזכרי [ר"מ קלא].

בוץ - פשתן⁴, >הנקרא ג"כ בד על שם שהוא עולה בד בבד< מורה על שמירת הגבולים, על כח צומח פורה, שעם זה הוא שומר חק וגבול, ואינו מתערב בחלקי חיים ותוכן של נושא אחר, שומר את המצר, ומגין על הצדק⁵ [ר"מ קלו].

בושה - אמיתתה במקורה - יראה-עליונה⁶, יראת-ד'י⁷ [עפ"י ר"מ קמ, א"ש יד כד].

בחירה - "בחר בנו מכל העמים" - נתן לנו יתרון ומעלה ודבקות⁸ בו ית' על כל עם ולשון [עפ"י מ"ש קמב (ה' קפד)].

יצר אותנו להיות לו לעם-נחלה, להתגלות צלם-האלהים⁹ שבאדם בקרבנו בתור עם¹⁰, באדם הצבורי המופיע בנו במלוא שיעור-קומתנו [ל"י ג קיד-קטו (מהדורת בית אל תשס"ב כ תד)].

הופעת קדושת עצמיותנו הצבורית, מתוך השראת-שכינתו¹¹ על כלנו כאחד, בהוציאו אותנו מבית-עבדים ממצרים¹², ובקרבנו-אותנו-לפני-הר-סיני¹³ [ל"י א (מהדורת בית אל תשס"ב) רכז].

בחירתנו מכל העמים - יצירת מהותנו. הוית עצמותנו הצבורית בכל ממשותה ושכלולה, תקפה ותפארתה [עפ"י שם, רכז].

ע"ע בחירת ישראל.

בחירה - (בעם ישראל, לעומת סגולה¹⁴) - ההערכה הגלויה

1. ע' אור החיים בראשית א כז. "ויברא אלהים את האדם בצלמו". כי ברא האדם בבי' צלמים, הראשון צלם הניכר בכל אדם ואפילו בבני אדם הריקים מהקדושה אשר לא מבני ישראל המה, ועליהם אמר "בצלמו" פירושו: של הנברא; והבי' הם בחינת המאשרים, עם ישראל נחלת שדי, כנגד אלו אמר "בצלם אלהים בראו", הרי זה בא ללמדנו כי יש בנבראים בי' צלמים צלם הניכר וצלם אלהים רוחני נעלם, והבין.

של קדושתם של ישראל° [ע"ר ב פ].

◊ **הבחירה** הגלויה, מתבררת ע"י המדות הקדושות והמובחרות, שבהן נתעטרו בני יעקב° בכללם, עד שהכל מכירים שהבחירה האלהית ראויה להם [ע"ר א רב].

ע' במדור מדתם ועניינם הרוחני של אישי התנ"ך, יעקב, מדת התאר יעקב (לעומת ישראל). ושם, ישראל, מדת התאר ישראל (לעומת יעקב). ע"ע ישראל לעומת ישורון. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קוב"ה דרגא על דרגא סתים וגליא וכו'. ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, בית יעקב לעומת בני ישראל. ושם ממלכת כהנים וגוי קדוש. ושם בני בכורי לעומת בנים. ע' בנספחות, מדור מחקרים, "בחירתכם בכם ויחדתי שמי עליכם" לעומת "אני בכבודי מתהלך ביניכם".

בחירה - בחירת ד' בכהנים - הטבעה טבעית רוחנית עליונה בסגולת° נפשותם [ע"ר א קסא].

ע' במדור אישים, אהרן. ושם, "אהרן ובניו". ושם, "בני אהרן". ע"ע כהונה, קדושתה.

בחירה - חופש הפעולה של האדם [נ"א ד 39].

בחירה גלויה - הבחירה הגלויה - הבחירה-החפשית° הנמצאת בפועל, המתגלמת בבני אדם, שהמשפט המורגש מתראה על ידה, שבחיים המתגלים לפנינו לעולם לא נמצא אותה במילואה [עפ"י אג' א שיט, א"ק ג לד].

הבחירה שפרטי הכוחות והפרטיות הדקות שבמציאות ביחש לשכר ועונש נחלקים על פיה [עפ"י פני כג].

◊ עקר הבחירה וראשית יסודה הוא בבחינת הרוח°, שהוא מדרגת האדם [ע"ר א רמט].

ע"ע בחירה צפונה. ע"ע בחירה כמוסה.

בחירה גנוזה - ע"ע בחירה כמוסה.

בחירה חפשית - החופש° הגמור, המחולל בקרב רצון שאין בו שום מועקה מבחוץ, שעל ידו מתגלה העצמות של מהות החיים, המקבלים את התכנית של הגורל° הטוב או הרע°, שרק החלק הקטן (ממנה), המתגלה בתור בחירה מעשית (בחירה-גלויה°), מתוה לפנינו בגלוי את ארחות הטוב והרע [עפ"י אג' א שיט].

חופש הבחירה, חופש הפעולה של האדם. חוקי האפשרו°, כח ואפשרות בחירת מעשים בזולת מעשים ותועלתם [נ"א ד 39].

ע"ע התגלות המהות.

בחירה כמוסה - הבחירה שאיננה על פי התוכן המוסרי°

המתגלה, אלא על פי האידיאל° העליון°, שעל פי הצפיה-העליונה°, למעלה מהתנאים שההווה נמצאת בהם כעת. ההזרחות° שבאות מתוכן זה הם אורות הנשמה° הפנימית של כל היש, והן כוללות את העבר ההווה והעתיד, למעלה מסדר זמנים וצורתם, וכל זה כלול בשם-ההווה°, כסדרו ובכל אופני צירופיו [א"ק ג כג (ע"ב)].

הבחירה שכל מערכת המשפט של כל היש מתנהגת על ידה [א"ק ג לד].

הבחירה שפרטי הכוחות והפרטיות הדקות שבמציאות בכלל (להוציא מדרגות הישכר ועונש°) נחלקים למדרגותיהם על פיה ע"פ היסוד ד"הכל צפוי° [עפ"י פני כג].

בחירה צפונה - יסוד כל חק ומשפט°. הבחירה השמה את המערכות לפי מדרגותיהן, מגדולי המציאות עד קטניהם [עפ"י א"ק ג לד].

גלגול (הזכות או החובה), האמצעות של המסבבים את הדברים הרשמיים בהם נעוץ כח החפץ הגמור, הנכלל בכחות המציאות שלא לחסר ממנה את מושגי המוסר והרשע והצדק וכל העלילות הגדולות המסובבות מהם ועל ידם, באין שום גרעון, כי כל אשר יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע והאלהים עשה שיראו מלפניו°. וההכרה המחברת את מושג המשפט הקבוע, עם מושג החופש°, להתאימם עם העז° והמשפט המלא את כל היקום, כי "אלהים שופט צדיק", היא **הבחירה הכמוסה** הגלויה רק ליוצר כל במקור החכמה-האלהית° [ע"א ג ב רד].

הבחירה הגנוזה² - הבחירה-החפשית° הגמורה, שהיא עצם המהותיות שלנו, המיטב והעיקרי שבהיותנו, המתגלה בכל מלוואה ועשרה רק לצפיה-העליונה [עפ"י אג' א שיט, שם ב מב, ע"ר ב קנז].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, יובל, עלמא דיובלא. ע' בנספחות, מדור מחקרים, ידיעה ובחירה.

בחירת ישראל - מטרת בחירת ישראל על פי ד' בהתגלות אלהות על ידי אותות ומופתים גלויים - כדי שיהיו מוכנים לקרבת-אלהים° היותר נעלה, שהיא יסוד העליון והתכליתי למין האנושי, ושמשפע מוסרם בצירוף הכח האלהי שכבר נגבל בהיסטוריה הברורה שלהם ובארץ הקודש, לכשתצא מן הכח אל הפועל גדולתם ותפארתם כמו שראוי להיות לעם הנושא את היסוד היותר מעולה וכולל לכל המין האנושי בידו, שהוא יסוד הרוחניות של הרחבת דעת השם בחיים האנושיים, אז מאיליה תצא הפעולה לכל העולם ברב הוד והדר [ל"ה 168].

2. ע"ע הערת הרצ"ה אג' א עמ' שפה-שפן, לעמ' שיט.

בטול - התכללות [עפ"י קובץ ה צה].

בטול³ - בטול אל האור-האלהים - להשתאב-בגופא-דמלכא³ [עפ"י א"ק ב שצח].

כלות-הנפש-לאלהים³ [עפ"י שם, ע"ר א מז, סז].

ביטול גמור של מהות עצמו - הכרת הנשמה את כל הטעות שיש במהותיות עצמותית, והתגברות החפץ לאשתאבה בגופא דמלכא, בשלמות אין סוף של נועם העליון. הענוה הגמורה, והשפלות העמוקה, שהעצמיות היא בה רק שירים³, כלומר ענין של חסרון שנשאר בלתי כלול בשלמות העליונה [עפ"י קובץ א שיב].

ע"ע כניעה, ההכנעה מפני האלהות. ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל, ונחננו מה. ושם, ואנכי תולעת ולא איש. ושם, כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלהים לעולם.

בטול - בטול פנימי עדין - (בטול עצמי) המשפיל את הצד המכווער שבנו ומרומם את כל מהות הטוב והעדין ואינו מטשטש את אומץ החיים <עפ"י א"ש יד כא>.

בטחון - דעת בבינת-לב³ פנימית ואדירה [עפ"י ע"א ג ב צ].
 ◊ בא מתוך הדבקות-האלהית³, הבאה מתוך האמונה-השלמה⁴ [עפ"י ע"ר ב פו].

◊ **הבטחון** כולל בתוכו את הדבקות האמונית בשלמותה, וממשיך את אור-החיים³ ממקור-החיים³, מחי-העולמים³ ברוך הוא, לכל מי שמתעטר בקדושת האמונה והדבקות

האמיתית [עפ"י שם].

בטחון⁵ - יסוד הבטחון המעלה את האדם לתכונת קדושה³ עליונה, רוממות נפש וגדולת קדש - >יסוד בטחון זה, הוא לא אותו הציור³, שהאדם יצייר בעצמו שהוא בטוח, שמה שהוא דורש ומבקש, וחושב שדרוש לו, ימלא ד"ו, כי אפשר שמה שהוא חושב, שהוא הטוב, הוא ההפך מהאמת. אלא < שהוא בטוח בחסד³ עליון³, שברא את העולם ובנה אותו, וכוננו, ומשגיח עליו ברב חסד, ועל כן אין מקום לשום דאגה, לשום עצבון רוח, כי הלא יודעים אנו, שחסד אל נטוי על כל יצוריו, והננו נכנסים תחת כנפי חסדו בכל רגע [ע"ר א רכ].

יסוד (הבטחון ב)שם-ד"ו - לבטוח שההנהגה עוזרת לקנות השלמות האמיתית [עפ"י ע"א א א נג].

יסוד הבטחון והשמחה - נובע מהבירור הפנימי שאין לחפץ, גם לעניני עצמו, כ"א את מה שהוא חפץ אדון כל ב"ה. ואז ימלא אדם שמחה ואומץ לב כפי מדת בירור דבר זה בלבבו, ולפי ערך התאמת כל ארחות חייו לזאת המדה העליונה [פני לד].

בטחון נשגב³ עליון³ - החסיון³ האידיאלי³ הבא מתוך ההופעה³ העליונה, בלא שום מבט על הגורל³ הנופל בחלקה של האישיות הפרטית. כי מתוך השגוב העליון והזיו-האלהי³, של מקור כל השלמות ושוורש כל תענוג³ ואור³, הכל מתבטל³ מרוב נועם³ [עפ"י ע"ר ב עד].

3. הטעות שיש במהותיות עצמותית, והתגברות החפץ לאשתאבה בגופא דמלכא - ע' לקוטי תורה לרש"י, שיר השירים א. "והנה כלה יש בו ב' פירושים. הא' לשון כליון וכו', והב' מלשון כלתה נפשי והיינו תשוקת הנפש לידבק וליכלל באורו ית". ע"ע פנק' א תכד ס' מח.

4. הדבקות-האלהית, הבאה מתוך האמונה-השלמה - ע' במדור הכרה והשכלה והפכן, "טביעות עין".

5. יסוד הבטחון - הוא לא שהאדם בטוח שמה שהוא דורש ימלא ד', כי אפשר שמה שהוא חושב, שהוא הטוב, הוא ההפך מהאמת. אלא שהוא בטוח בחסד עליון וכו' - ע"ע ע"א ג א מג. צבי לצדיק לר"מ חרל"פ פרק ד.

להבחנת מדרגות הבטחון השונות ע' ע"א שם שם שם, ובע"א ב ט קעג. ובקצ' ב עמ' יח ס' טז: "שיטת הלאומיות שאומרים וכו' שאין להשתמש בבטחון לענין לאומי".

אדם הנברא בצלם-אלהים הוא תמצית כל ואחוד הכל, ומצד הכל הלא אין אבוד ולא הירוס - ע"ע ע"ר א שלב (א"ק ב תקג). ע"ע ע"ר א קעג ד"ה וטעונה "לא אבדת ציורים ורשומים פרטיים הוא הענין של מלוי הקדש, אלא הרמתם העשירה עם כל רכוש ציוריהם לרום מעלות הקדש". ושם שם א ד"ה אני, שם שם רטז ד"ה ד' צבאות, שם שם מט ד"ה וצור חבלי, ושם שם רכב ד"ה דעו. ובע"ר ב סב ד"ה דרשתי שם שם סג ד"ה הביטו, שם שם קנו ד"ה חלק, ושם שם רנה.

תכלית הבטחון - האסונות, הנכונים לבא על בני אדם, באופן כזה שאין הזהירות האנושית יכולה להגן הרי הם סרים מן הבטוח - ע"ע שם בע"א ג ב קצב, ובמשפט כהן עמ' שכז-ה, שנט. ובעזרת כהן עמ' קמא. ע"א א א קא "גם על ההשגחה האלקית ראוי שיקבע בנפשו שלא יאתה להיות סומך כ"א במה שאין ידו מגעת להשתדל בעצמו". ושם ח"ב ט קכ "הבטחון הוא מוגדר כשנשלים את חק ההשתדלות במה שהוא בידינו, ובמה שאין יכולת שלנו מגיע(ה) לזה, שם הוא מקום הבטחון. כי במקום שהיכולת מתגלה חלילה להשתמש בבטחון, שאין זה בטחון כ"א הוללות ומסה כלפי מעלה". ע"ע שם שם כג, ושם ג ב קצו. ע"ע רמב"ם, פיהמ"ש פסחים נו, עקדה שער כו, בראשית דף רכא-רכז, וברבנו בחיי עה"ת, שמות יג יח. ובבאור הגר"א על משלי יד טז, (מהד' פיליפ) עמ' 173 ד"ה וכסיל מתעבר ובוטח "הכסיל עובר במקום שיש לטעות או במקום סכנה ובוטח בה' שלא יבא לידי רע, והוא בטחון הכסילים כי מי מכריח אותו לילך במקום סכנה". (אך ע' שם ג ה, עמ' 49 50 ובהערה 24 שם וצ"ע, ואולי י"ל עפ"י דבריו שם טז כ, עמ' 197, בחלוק בין עוה"ז ועוה"ב, ותורה ותפילה. מ"מ, אין שיטה זו עולה בקנה אחד עם שיטת האמונות ודעות לרס"ג י טו שאומר על מי שאומר שבתוה בד' על עניני עוה"ז בלא השתדלות, שהיא דעה זרה, דא"כ יאמר ג"כ על עניני עוה"ב, ומה תכלית התוהמ"צ. ואמנם, כבר נחלקו בענין זה אבות העולם ראשונים ואחרונים. וע' באלפי מנשה, ח"א, פרק צח. ובמערכתו של ר"ש מאלצאן, אבן שלמה, ליקוטים בסוף הספר דף סט-עא. ואא"ל על פיהם). ע"ע אבן ישראל ח"ג, בהקדמה.

המניעות, למען יוכל לפעול ולעבוד ולחיות כראוי [עפ"י ל"ה 240].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, בטחון לעומת אמונה.

בי - מבטא, מבליט, את המהותיות הפנימית של הנושא, המכריז על עצמו את התגלותו העצמית, ומודיע את הגנוז בקרבו [ר"מ קלב].

בי - מורה על העצמיות המיוחדת של האדם ותוכן החיים הטבעי שלו, שהיא הבסיס לקבל עליה את האור העליון של הנשמה [ע"ר א ג].

התוכן המורגשי של האדם בהיותו הפרטית. אותו תוכן שיש עמו ג"כ חבור להצד הפרטי, המסמן את הפירוט היחידי של האדם באשר הוא מוגבל ומצומצם [שם סז].

בי - מעמקי הנשמה, הריכוז היותר פנימי ויותר כללי [ר"מ קלב].

ביזה - מה ששוללים דרך מלחמה [ר"מ קלא].

"בית ד" - בית-המקדש מצד היותו מרכז הקדושה וע"י נשפעת קדושה גדולה בעבודת-ישראל בכל המצות. נגד ענין המצות והעבודה המעשית [עפ"י ע"א א ז].

ע"ע "היכל ד".

"בית ד" - ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל.

בית דין הגדול - מרכזו הדתי, היסוד העיקרי לביאור התורה לפרטיה הנולדים בהמשך החיים, היושב "במקום אשר יבחר ד'", שמשם הוראה צריכה לצאת לכל ישראל [א"ה ב (מהדורת תשס"ב) 127].

בית הגדול - הבית הגדול - כל העולמים כולם בכל הדר כונניותם [ר"מ קמג].

ע' במדור פסוקים ובטווי חז"ל, בית ד'.

בית הכנסת - מקום הקיבוץ הציבורי לעבודת השי"ת [ע"א א נ].

המכון לקיבוץ עבודת השי"ת והרמת כח האמונה ויראת-ד' בלבבות [ע"א ג א כה].

(בית) שתעודתו היא עבודת השם ית', >שהוא המקום היותר גבוה שבחיים, שכל פינות החיים הפרטיים כולן אליו יפנו וע"י יתעלו ויתרוממו < [עפ"י שם].

הבית של ההתכנסות הפנימית לשם ד'-אלהי-ישראל, להופעת רוחו ושייכות מצוותו [ל"י א נ].

"אחורי בית הכנסת" - באיכותו וערכו - הצד הטפל של

הבהירות של הידיעה האלהית העליונה וחשק הלב הפנימי בהתמלאותם של האידיאלים-האלהיים במלא כל היש, והבירור הגמור שכן הוא, ושהכל הולך לחפץ הטוב העליון, (המביאים) שמחת הנשמה הפנימית, וכל דאגה עצבית מתגרשת, וחדות ד' מתמלאת בכל מהותו של אדם [עפ"י קובץ ה קכה].

יסוד הבטחון - יסוד הבטחון בא מתוך החסן אשר לנו באלהים סלה. כשאדם הנברא בצלם-אלהים הלא הוא באמת תמצית כל ואחוד הכל, ומצד הכל הלא אין אבוד ולא הירוס, לא השפלה ולא ירידה, כ"א כולו אומר כבוד וחיים, וכשהאדם מכיר את עוזו באלהי-הצבאות, ד'-צבאות, הלא הוא מלא בטחון [ע"ר א קנ].

תכלית הבטחון - קרבת-אלהים הנמשכת מן הבטחון, וגבורת הנפש בעז-ד' הנמשכת ממנה בעת צר, שהאדם מוצא לו תמיד מחסה בשם-ד', וגם בעת אשר כל המסיבות הטבעיות כבר חדלו כח להצילו מרעתו, עז-ד' ישגבהו תמיד, והאסונות, הנכונים לבא על בני אדם, באופן כזה שאין הזהירות האנושית יכולה להגן, הרי הם סרים מן הבוטח, כשם שרגשי הפחד הדמיוני סרים מפני האור של הבטחון, ונפשו מלאה אומץ, וסדר שלותי קבוע בה [עפ"י ע"א ג ב קצב, ע"ר ב עה].

הבטחון מדתו - הרחבת כח העז והגבורה, אפילו במה שהוא למעלה מגבולי כח היכולת הקבועה בכחות האדם הגלויים, כי אין מעצור לד' להושיע ולעזור גם לאין כח. **מדת הבטחון** באה לאחר שיאזר האדם בגבורה בכל אשר תשיג ידו בכחותיו החומריים והרוחניים, ובבאו לגבול ששם יש לפניו מעצור כח המוגבל החלש, אל יפול לבבו. >וזאת היא **מדת הבטחון** שצריכה להתחבר תמיד עם מדת הגבורה, המועלת למלא את נפש האדם כבוד ועז. וכשהיא מתחברת עם הדעה השלמה והמוסר האמיתי, היא מדרכת את האדם בדרך ד' העליונה, ומכשרתו להיות בד' מבטחו. ומעלתו, שיהיה כבוד ד' חופף עליו לעשות לו ניסים, בין גלויים בין נסתרים, במערכות סדרי הטבע < [עפ"י ל"ה 177 (פנק' ב קכא)].

יסוד החיים הלא הוא הכח לפעול ולעשות, כל איש לפי ערכו, וכל חברה לפי ערכה. החיים הטובים המה, שתהיינה הפעולות מסודרות יפה ועולות תמיד במעלה בהוספת ערך והשלמה. והנה האדם הוא איננו חפשי גמור, פעמים רבות יתיצבו לו כצר מונעים רבים שיעכבוהו שלא יוכל ללכת מהלך החיים שלו, שלא יוכל לפעול לפי תכונתו וערכו, ואז הוא צריך להתגבר עליהם בכל עז. ועל זה צריך **שיבטח בד'**, שאם אפילו כחותיו לא יספיקו לו, מכל מקום "אין מעצור לד' להושיע", ותשועת ד' תשגבהו להסיר

בסום - התבסמות העולם⁷ - תיקון^ו והתעלות [עפ"י פנק' ג שט, שי].

בסומה של הנשמה - שאיבתה ממעין הקדושה^ו האלהית הפנימית. סוד הקדושה האצילית^ו הפנימית, הופעת הנשמה [עפ"י ע"ר א קנג].
ע"ע מתבסם.

בצבויך - תיאור לכל רושם צמחני [עפ"י ר"מ קלו].

בצבויך - ההפריה המתבודדת בחוגיה, וההתגלות הקולית [ר"מ קלו].

בצה - מקום המוכשר לגידול, מסמל את הבסיס הדוגמתי בהתוכנים הרוחניים^ו, בגליפת המושגים, במהות השכלתם וציור^ו אמיתת צדקם^ו, המשפיעים על היסוד המעשי, ערכי הצדק^ו והמישרים^ו [ר"מ קלו].

בק - ענין של התרוקנות [ר"מ קלו].

בקר - עת^ו ההזרחה^ו של האורה^ו האמיתית, אשר תביא להכרת החיים במהותם העצמית [ע"ר ב עג].

בקורת - **מטרת הבקורת** - להגיה אורות מאופל. לברר בחופש והרחבה, על צד השקר המועט, המוכרח להמצא בתוך האמת הגדולה והמרובה, ועל ניצוץ האמת המתגלה בתוך עומק החושך של השקר [מ"ר 288].

בקשת אלהים - דרישת חיים של אמת פנימית [עפ"י קובץ ד פז].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, דרישת ד'.

בר - המזון המבריא בכל הערכים [ר"מ קלז].

בר - הבנה של חוצה, העומד(ת) מחוץ להפרגוד^ו אשר חביון-עז^ו קודש הקדשים של הדממה העליון(נה) אצור שמה [עפ"י ר"מ קלח].

בר - תרגום בן^ו [עפ"י ר"מ קלח].

ברה - מנצחת את כל צללי המחשכים [ע"ר ב נו].

ברוך - (משמעותו **בברכת המצוות**) - מקור-חיי-החיים^ו, אוצר הטוב והקודש, ששפעת כל ברכת ההויה שמה היא גנוזה, המוער בבאנו להוציא מן הכח אל הפועל את האור הקדוש של מצוה^ו מעשית, בהתגלות המפעלית, ובהארת היפעה האלהית, הנובעת מראש מקור אור החיים העליונים של חי-העולמים^ו.

בית הכנסת - השגת המבוקש בתפילה^ו [עפ"י פנק' ג ער].

בנים בית הכנסת - **באיכותו וערכו** - החלק העיקרי של בית הכנסת - תכליתו להרבות כבודו^ו של השי"ת בלב כל הנכנסים בתוכו, ולתכלית זו באה התפילה^ו [עפ"י פנק' ג ער].
ע' בנספחות, מדור מחקרים, רנה ותפילה. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע. ושם, מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה.

בית הכסא - מקום התגלות שפלות החומריות האנושית מצד עולמו הפנימי [ע"א ג א יג].

◊ האמצעי לטהרה^ו של הלכלוך הטבעי המחליא באי נקיונו בהשאריתו בגויה [ע"א ג ב עג].
ע' במדור מלאכים ושדים, שעיר של בית הכסא.

בית המרחץ - מקום התגלות שפלות החומריות האנושית מצד עולמו החיצוני [ע"א ג א יג].

בך - מבטא את היחש החודר בפנימיותו של נושא חוצי, העומד לנכח הנושא העצמי, המביע את הרעיון [ר"מ קלב].

בכור - (ענינו) - היסוד הראשי של משך החיים [עפ"י ע"ר א מב].

בכורה - תכונה, שמחיבת להיות משפיע ופועל פעולה חנוכית על יתר הבנים והבנות, שבאים אחריו [ע"ר א קו].
ע' במדור מצוות, הלכות, מנהגים וטעמיהן, בכורות, קדושת הבכורות.

בל - הוראת שלילה [ר"מ קלג].

בם - מורה חדירת הנושא בתוך התוכנים הרבים העומדים בריחוק מקום מהנושא המתאר [ר"מ קלג].

בן - התולדה האיתנה, העובדת והמסדרת, היורשת את האורות^ו העליונות שהן הן הגורמות את החידוש התולדתי [ר"מ קלד].

בן - ◊ המיוחס לאב^ו ביחש הקשר הנשמתי היותר חזק [עפ"י ע"ר א פו].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, נחלת ד' בנים.

בן - "**בנים**" - הצעירות, הצריכה לקבל את השפעתו^ו, של האב^ו הגדול [ע"ר ב סה].

בן - (בעבודת ד' לעומת עבד) - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות.

7. בש"ק, קובץ א קט: "התבסמות העולם ע"י כל המשך הדורות, ע"י ביסוס היותר עליון של גילויי השכינה בישראל וע"י נסיונות הזמנים, התגדלות היחש החברותי, והתרחבות המדעים, זיקקה הרבה את רוח האדם, עד שאע"פ שלא נגמרה עדיין טהרתו, מ"מ חלק גדול מהגיונותיו ושאיפת רצונו הטבעי הנם מכוונים מצד עצמם אל הטוב האלהי". ושם שצד: "העולם בהתבסמותו הולך הוא ומתעלה בתוכיותו. האדם מוצא את חפצו, הולך וטוב בערכו הפנימי".

מדור מחקרים, תכלית הבריא. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהים, בורא. ר' יצירה. ר' עשיה.

בריא - עולם הבריא - ע' במדור מונחי קבלה ונסתר.

בריות - המצב הטוב המסכים אל כלל המציאות, מבלי שיופרע הסדר ביציאת פרט אחד מהסכמתו אל הכלל [עפ"י ע"א א ה נח].

בריות רוחניות - **הבריות הרוחניות** - ההרגשות הנפשיות כולן, במצב הנורמלי. הרגשת היופי, האהבה, נטיית הגבורה, חשק החיים הברורים [עפ"י קבצ' ב קנז].

בריקה - ע' במדור גוף האדם אבריו ותנועותיו.

בריקה - פעולת התקפה (רוחנית) חזקה בפתאומיות [רצ"ה א"ש ב הערה 3].

ע' בנספחות, מדור מחקרים, אור, זיו, ברק.

ברירות - הזיכוכ המחשבי והמעשי [ר"מ קלח].

ברית - קשר שכלי, נמוסי או טבעי, בין שני נושאים [עפ"י ע"ר א שפד].

ע"ע אמונה בברית. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, זכירת הברית.

ברית - **שורש ברית, וכריתת ברית במובן המוסרי** - שהענין החיובי ואידיאלי, הנובע מתמצית המוסר היותר נעלה ונשגב, יהיה מוטבע עמוק וחזק בכל טבע הלב והנפש, עד שלא יצטרך לא זירזו ולא חזק ולא סייג לשמירתו, כי-

מתמשכת אז שפעת ברכה, ההולכת ומפלטת לה את נתיבה בהתחשפות האורה של החיים המעשיים, ומעין החיים מתברך במקורו, בהיותו מוכן להתגבר בשטף ברכותיו ע"י אותו השביל החדש, ההולך ומתבלט ע"י מפעלנו במעשה המצוה הבאה ממרום החפץ האלוהי העליון, מקור החיים והטוב, אל תחתית מעמקי העולם, הנמצר במצרי החמריים וכוחותיו המעשיים [עפ"י ע"ר א ז].

בריא - הבריא - הממשיות המוגלמת [א"א 125].

בריא - התהוות העולם וכל אשר לו מאותו החפץ הקדום, המלא עז, המעוטר בגבורה ובכל אור קדשי-קדשים, עדינות הטוב, החסדים הנאמנים עדי-עד [א"ק ג ע].

היש המצומצם שאנו פוגשים בציר של הויה, שבחופש ולמטרה ידועה, נלחצה בצמצומה [עפ"י קובץ ז קנא]. היצירה המוחלטה. היכולת הבלתי תנאית ממצאיה הכל, על-פי היסוד החפצי [עפ"י קובץ ה קפה]. הוצאת יש מאין [ק"ת עז].

בריות העולם - הופעת האור של הקדושה העליונה התורנית, בתור אור-החיים של קבלת-מלכות-שמים, של כבוד-המלכות, המאיר בהויה והיצירה כולה [עפ"י ע"ר א קיא]. בריאה ראשונה - "בראשית ברא" - (התהוות) שלא על דרך השתלשלות אלא בכונה ראשונה [עפ"י ג"א ה 22-21]. ע"ע נברא. ע"ע מחשבה אלהית על דבר העולם. ע' בנספחות,

8. הזכיר הרב מרדכי גלובמן בנ"א ה עמ' 22 מדברי אבן עזרא, בראשית א א "רובי מפרשים אמרו שהבריא להוציא יש מאין וכן "אם בריא יברא ה'". והנה שכחו "ויברא אלהים את התנינים" ושלש בפסוק אחד "ויברא אלהים את האדם". ו"ברא חשך" שהוא הפך האור שהוא יש. ויש דקדוק המלה ברא לשני טעמים: זה האחד, והשני "לא ברה אתם לחם". וזה השני ה"א תחת אלף כי כמוהו "להברות את דוד" כי הוא מהבנין הכבד הנוסף ואם היה באל"ף היה כמו "להבריאכם" ומצאנו מהבנין הכבד "ובראת לך". ואיננו כמו "ברו לכם איש" רק כמו "וברא אתה". וטעמו לגזור ולשום גבול נגזר והמשכיל יבין". והביא את האברנאל בראש אמנה ש"ברא" הונח בהנחה ראשונה יש מאין, ומזה הושאל על כל בריאה ניסית או נשגבה היוצאת מגדר הטבע. אמנם גם פירושי ראשונים אלו לא יעמודו במבחן דברי האדרת אליהו, בראשית א א, ד"ה ברא "הבינו כל מפרשי הדת שמורה על דבר מחדש יש מאין. אבל מה יאמרו "ויברא אלהים התנינים הגדולים" וכן "ויברא אלהים את האדם בצלמו" וכן מה שתקנו קדמונינו בכל ברכת הנהנין "בורא פרי האדמה", "בורא פרי העץ", ונשאר כללם הידוע מעל". על כן פירש הגר"א שם "מלת בריאה הונח להורות על חידוש העצם אשר אין בכה הנבראים אפי' כולם חכמים ונבונים לחדשו... וכן תיקנו "בורא פרי" כי אינו בכה כל הנבראים לחדשו בעבור שהוא עצם פועל ה'". "ברא הוא עצם הדבר ואפילו יש מיש". ובמספחת ספרים ליעב"ץ, פרק ח ד "לשון בריאה מורה על יש מיש על דרך האמת. ויתכן גם בריאה אין מיש" וכו' ע"ש שהאריך, (ע"ע ע"ט לב ד"ה לא). וע' בדרך חיים למהר"ל, רי ושם שכא "לשון בריאה נאמר על הצורה הנבדלת האלקית שדבק בנבראים, וזה כי האדם כתיב בפי' בצלם אלקים עשה את האדם, שתדע מזה כי דבק בצורת האדם ענין אלקי, וכן בשמים וארץ שהם כלל העולם, אין ספק שדבק בהם ענין אלקי ולכך כתיב לשון בריאה. וכן התנינים הגדולים שהכתוב מפרש שהם תנינים גדולים, ולפי גדלם עד שהם בריאה נפלאה דבק בהם ענין האלקי נאמר אצלם לשון בריאה. כי כל הנבראים יש בהם דבר זה כמו שיתבאר רק התורה הזכירה לשון בריאה באלו שלשה, כי באלו שלשה מפורסם ונראה לגמרי לעין ובשאר דברים אינו נראה". והרש"ט גפן, בממדים, הנבואה והאדמתנות, תורת הנבואה הטהורה, מאמר שני, עיון בנבואה ובמופתים, פרק יג הגדיר בריאה: "יציאת היש ממה שאיננו נופל תחת הציור באופן בלתי מובן ובלתי מושג לא לשכל ולא לחוש ומבלעדי כל הכרח". ע"ש פרק יד. ושם, מעשה בראשית והאדמתנות, סוף דבר, א, הגדיר: "הבריא הוא השתכללות צורות הזמן והמקום על פי כוח נסתר ונעלם, בדעת האדם והכרתו". ע"ש הערה 11. ובקסת הסופר לר"א מרקוס, בראשית א א "ברא - הוציא יש מאין שלא כפי טבע הנברא", ע"ש עמ' ב-ד בהרחבת דברים נפלאה. ע"ע מנפת צוף, למו"ר הרב יהונתן שמחה בלס, ח"ב עמ' 825 "המונה ברא" ראוי להמצאת מציאות ראשונית שלאחר מכן נותרה כבררת מחדל". כדרכו של הרב ברב דבריו, על פי הסברו בסוגיה יעלו כל הפירושים בקנה אחד.

שיד (מא"ה ג רג).

ברית ברית שכרת השי"ת עם ישראל - שאע"פ שהזמן פועל שינויים גדולים בעולם, ובני האדם הפועלים בזמן הם חפשים בבחירתם⁹ והענין ארוך מאד, א"כ היה נראה לכאורה שאפשר הדבר שיצאו הדברים בכללם חוץ למטרת החכמה-העליונה¹⁰ שכיון הבורא יתברך ח"ו, ע"י בני-אדם הפועלים שינויים רבים בבחירתם ע"י הזמן. ע"כ השי"ת בחר-בישראל¹¹ וצוה אותם לקדש חדשים ושנים. פ"י שע"י כחן של ישראל ופעולתן בעצמם ובעולם, תה"י ערובה בטוחה שכל הדברים יחזרו אל תכליתם, והזמן יפעול פעולה מקודשת¹², היינו פעולה המגעת אל התכלית העליונה שכיון השי"ת ולא פעולה של חול¹³ [מ"ש שנ].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, ברית עולם. ע' במדור מועדים וחגים, קידוש הזמנים.

ברכה¹⁴ - תוספת אור¹⁵ ויתרון [עפ"י א"ק ב תקלד].

תוספת חיים עצמיים מקוריים [עפ"י שם רצד].

תוספת מעלה, הופעה¹⁶ ועליה¹⁷ [ע"ר א ריז].

התוספת התמידית במעלה [שם].

התוספת התדירית, בשפעת¹⁸ אור הקדש¹⁹ וחיי האמת²⁰ [שם].

התוספת וההגדלה [שם סב].

שפעת חידוש²¹ ומקור חיים [ע"א ד ט ק].

שפעת²² חיים טובים, נעימים ורעננים²³ [עפ"י א"ק ג קפח].

שפע החיים, העז והעצמה [ע"ר א ריד].

השפעה והשלמה [עפ"י ע"א ג ב מט].

ענין הַבְּרָכָה וּבְרִכַּת-מים המשקה את הארץ [מא"ה ד קסד].

ע"ע מתברך. ע"ע מברך. ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, "יחוד

ברכה קדושה". ע"ע קדושה.

ברכה - הברכה הכללית - הברכה הנכנסת בעומק הפנימי של החיים, ברכת שלום²⁴ הפנימי שעל ידה ימצא האדם שהחיים המה טובים כשהם לעצמם, וממילא אין עמם מחסור כשהם מתמלאים עם הדרישות המעשיות [ע"א ג ב רכו].

ברכה - ברכה המושפעת מחסד²⁵ אל עליון - האורות-העליונים²⁶ כשהם מופיעים על הנשמה²⁷, על נשמת-הכלל²⁸ ועל נשמת הפרט, המרחיבים את מהותה, מעצמים את היותה, ומעלים אותה למרומי האושר²⁹ הנצחי³⁰ [עפ"י ע"ר א קנח].

ברכה - הברכה היסודית של העולם - ההתעלות³¹ התדירית של דעת-ד'³², בגדלה³³, ביפעתה³⁴ ובטהרתה³⁵ [ע"ר א נ].

אם יהיה מוחש וקבוע, כמו שטבועה, למשל, בלב אדם ישר³⁶ מניעת רציחה וכדומה מן השלילות הרעות שכבר הספיק כח המוסר הכללי לקלטן יפה [מ"ה ברית א (פנ' ה)].

ברית - יסוד הברית - הפעולות המוסריות³⁷, ביחוד הדתיות, המכוונות לכבד את ד'³⁸ לפי ציור³⁹ המדמה⁴⁰. השגחת-ד'⁴¹, שימצאו דתות לכל אומה, המחזקות את הצדק בעולם. ושתמצא בהן אחת יסודית, שמחזקת מעוז הציורים האמיתיים, ומקשרתם אל השכל המעשי - תורת-ישראל⁴² המאירה באורה הפנימי בבית ישראל ומפיצה קרנים ג"כ לבני נח. והוא אות ברית בין אלקים ובין האדם בכללו, שמונע עכ"פ מהשחתה [עפ"י פנק' א קמד (קבצ' א נו)].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, קשת.

ברית - פגם הברית - ע' במדור הנטייה המינית.

ברית - הטבע של קדושת היהדות⁴³. עצם ההויה הנפשית והטבע הרוחני וגם הגופני, של הכלל⁴⁴ כולו ושל כל אחד ואחד מישראל. הטבע היהודי במעשה, ברעיון, ברגש ובמחשבה, ברצון ובמציאות [עפ"י א"ש יז ד].

קדושת הברית - אור הטבע הישראלי הנקי [א' מד].

ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, הפרת ברית. ע' במדור מלאכים ושדים, אליהו.

ברית - המושג העצמי של התוכן אשר לנצח⁴⁵ העומד למעלה מכל מושג מוסבר באיזה הגיון⁴⁶ מוגבל [ע"ר א רב (ע"א ב ט קנז)].

◊ הברית מיוסדת על תוכן קים, שאיננו נופל תחת שום שינוי [שם צז].

ברית - תוכן הברית - הזכרון⁴⁷ העולמי שאינו סובל שום הגבלה ציורית⁴⁸ כלל [עפ"י שם רב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, רזא דברית.

ברית - (לעומת חסד⁴⁹) - מעלת בטחונו וחוזק מציאותו, של כל דבר נעלה בחיי-הרוח⁵⁰ המתפשט במציאות [עפ"י ע"ר א פג]. הודאיות-המוחלטת⁵¹ [עפ"י א"ק א רז, ע"ר א פג-פד, רב].

ע' במדור מונחי קבלה ונסתר, אחרית, לעומת הראשית בחיי הרוח. ע' במדור פסוקים ובטוויי חז"ל, ברית עולם. ושם, נתתי את תורתי בקרבם ועל לבם אכתבנה.

ברית - הברית שכרת ד' עם ישראל - שאי אפשר כלל שיהיה ח"ו כלל-ישראל נבדל ונפרד מקדושת שמו⁵² הגדול ב"ה [מ"ש

9. רקאנאטי עה"ת עקב: "הברכה היא אצילות תוספת המשכה מאפיסת המחשבה שהיא מקור החיים". ובש"ה עה"ת, וזאת הברכה, תורה אור, ד"ה וכבר כתבתי: "ענין ברכה הוא התפשטות בשפע רב תמיד נצחית".

ע"ע מתברך. ע' ברוך.

ברכה - $\diamond$ הזכרת השם° היא היסוד הפנימי השרשי של הברכה, והמלכות° היא מהותה העצמית הממשית [א"ל קיט].

ברכה לעומת הודאה - ע' בנספחות, מדור מחקרים.

"ברכה לצורך" - $\diamond$ ההופעות° העליונות°, המופעות בנשמתנו מעולמי התעלומה, תפקידן הוא לרומם בנו את התוכן המהותי של כל עצמות חיינו אל רום הנצח°, אל ההוד° האלהי הנשגב ברוממות קדשו. ואם יופיעו המון הארות°, ורכוז לא יהיה להם בעצמיות מהות החיים שלנו, הרי הן לנו כאבודות. על כן אין לנו רשות לברך ברכה כי אם לצורך, וברכה שאינה צריכה, ומה גם ברכה לבטלה, הרי היא לנו נשיאת עון וחלול שם שמים. הבהקת האורה הרוחנית מתגברת היא בתעצומתה על ידי הברכה, מתאדרת היא ההארה הרוחנית בנשמתנו מעולם הנעלם, בא לידי גלוי ע"י בטוי הברכה המון רב של מחשבות רוממות וציורים נאדרים בקודש. ומתי הם לברכה באמת - בזמן שיש להם רכוז בנטית החיים שלנו במהלך קדשם. ברכה לצורך - צורך גבוה וצורך הדיוט [ע"ר א לא].

ברכה שיצאה מפינו והשיגה את הרכוז בחיי המפעל ובהכרה המפורשה [עפ"י שם].

ברכת ד' - החיים המלאים צדק° ע"פ תכונתם ואופיים [ע"א ב ט ער].

ברכת ד' - "לברך את שמך" - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

ברכת הדיוט הצריכה לגבוה - ע' במדור פסוקים ובטויי חז"ל.

"בשם אלהינו נדגול" - ע' במדור מדרגות והערכות אישיותיות, דוגלים בשם ד'.

"בשם כל ישראל" - ע"ע ישראל, "שם כל ישראל".

בת - תיאור המין הנקבי שבכל נושא, ביחש להערך של המוליד והמחדש אותו, או המוציאו עכ"פ אל הפועל הגמור, כלומר ביחש ההורים האב° או האם°, או ביחש להנושא המיני הזכרי, שגם הוא מיוחש אל ההורים כלומר הבן° [ר"מ קמ].

בת - מלת תואר, המדה [ר"מ קמ].

ג

גא - תאור הרוממות הגשמית [עפ"י ר"מ קמא].

גאווה עליונה - הגאווה העליונה - $\diamond$ כשאור הקודש-העליון של המקור הראשי אשר להחכמה הקדומה מופיע בהארות אורה בתוך הגמול העולמי, ומשפט הצדק מבהיק את אורו בבירותו, **הגאווה העליונה** מתגלה בעולם [ר"מ קמא].
ע' במדור תיאורים אלהיים, גאות ד'.

גאונות - מקוריות יסודיות [שי" א 67].

גאונות רוחנית - עצם כחות הנפש, קדושת הרגש וגדולת הכשרונות, בהתקבצם יחד, באיש אחד מיוחד ומצויין [עפ"י א"י כד].

גאונים - תקופת הגאונים - התקופה הגדולה שאחר חתימת התלמוד, שהיתה תקופה הרת עולם בחיי הרוח הפנימיים של אומתנו. הנוגעת לעיקרה ויסודה של חכמת ישראל. תורת ההלכה והאגדה של רבותינו הקדמונים בבבל, גאוני סורא ופומבדיתא, אשר מידם נמסר לנו המבצר הגדול לחומת אש דת התלמוד הבבלי כולו [מ"ר 315].

גאות עולמים - גאות קדש המתנשא מימות-עולם, המתעלה מכל עליו ופאר, למעלה מכל תכן של שאיפה היותר נאצלה השיכת לכל דבר נברא, גם בהתאחד הכל למטרתו היותר עליונה, שהיא תשוקת קדשם של עם ד' [עפ"י ע"ר א קנט].

ע' במדור תיאורים אלהיים, גאות ד'. ושם, מתנשא מימות עולם. ע' במדור שמות כינויים ותארים אלהיים, גאה.

גבהי גבוהים - מקור שרשו, חיי נשמתו (של האדם), אור חיי נשמת כל העולמים, אור אל-עליון טובו והדרו [עפ"י א"ת י ב].

גבוה - (לעומת נמוך) - כללי ומופשט [עפ"י קובץ ג קז].

גבוה - (לעומת רם) - $\diamond$ מצטיין ג"כ ביחס להמשך הדבר, ההולך וגבה מתחתית מצבו עד הרום-העליון [ע"ר א קיב].

גבולים - זמנים ומקומות, מעשים ומחשבות, שאיפות ורצונות מוגבלים [ע"ר א קצג].
ע"ע מגביל.